

Migration och asylpolitik

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2000/01:4 Migration och asylpolitik samt fyra motioner som väckts med anledning av skrivelsen. Dessutom behandlas ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden år 2000 som rör asyl- och migrationsfrågor.

Regeringen redovisar i skrivelsen den svenska migrationspolitiken mot bakgrund av migrations- och flyktingsituationen i världen. Redovisningen avser i huvudsak år 1999 och i vissa avseenden också utvecklingen under första halvåret 2000. I skrivelsen redogörs också för Sveriges roll i Europasamarbetet och det internationella arbetet i övrigt samt Sveriges migrations- och besöksutbyte med andra länder.

Samtliga motioner avstyrks. Utskottet föreslår också att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns 43 reservationer och två särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	9
Utskottets överväganden	10
Migrationspolitiken	10
Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning	10
EU-samarbetet och migrationspolitiken	11
Asyl- och flyktingpolitiken.....	14
Allmänt om asyl och flyktingpolitiken	14
Gemensam europeisk flyktingpolitik.....	16
Flyktingar och andra skyddsbehövande.....	19
Flyktingdefinitioner	19
Utlänningslagen	20
Dublinkonventionen	25
Gränskontroll.....	26
Massflykt och tidsbegränsade uppehållstillstånd.....	28
Familjeåterförening	30
Upphållstillstånd på grund av anknytning.....	32
Visering	34
Arbetskraftsinvandring	37
Organiserad illegal invandring	40
Rättssäkerhet och handläggning i asylprocessen	44
Barn	47
Barnkonventionen.....	47
Ensamkommande barn	50
Gömda barn	51
Resedokument	53
Återvandring och återvändande.....	54
Utvisning på grund av brott.....	56
Reservationer.....	59
1. Svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)	59
2. Svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)	59
3. Ordförandeskapet och flyktingpolitiken (punkt 2).....	60
4. Ordförandeskapet och flyktingpolitiken (punkt 2).....	60
5. Asylprotokollet (punkt 3)	61
6. Gemensam europeisk flyktingpolitik (punkt 5).....	61
7. Gemensam europeisk flyktingpolitik (punkt 5).....	62
8. Gemensam europeisk flyktingpolitik (punkt 5).....	62
9. Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning m.m. (punkt 6).....	63
10. Hedersmord (punkt 7).....	64

11. Asylsökande judar (punkt 8)	64
12. Asylsökande från Iran (punkt 9).....	65
13. Asylsökande från Kosovo (punkt 10).....	65
14. Uppehållstillstånd för gömda personer (punkt 11)	66
15. Dublinkonventionen (punkt 12)	66
16. Dublinkonventionen (punkt 12)	67
17. Schengen och fri rörlighet (punkt 13)	67
18. Transportörsansvar (punkt 14)	67
19. Kontroll av resehandlingar (punkt 15)	68
20. Familjeåterförening (punkt 17)	68
21. Familjeåterförening (punkt 17)	69
22. Familjeåterförening (punkt 17)	69
23. Uppehållstillstånd på grund av anknytning (punkt 18).....	69
24. Viseringspliktiga länder (punkt 20).....	70
25. Visum för släktbesök (punkt 21)	70
26. Arbetskraftsinvandring (punkt 23)	71
27. Arbetskraftsinvandring (punkt 23)	71
28. Arbetskraftsinvandring (punkt 23)	72
29. Utländska bärplockare (punkt 25)	72
30. Människosmuggling (punkt 26)	72
31. Utredningsförfarandet (punkt 27).....	73
32. Utredningsförfarandet (punkt 27).....	74
33. Utredningsförfarandet (punkt 27).....	74
34. Instans- och processordningen (punkt 28).....	75
35. Barnkonventionen (punkt 29).....	76
36. Barnkonventionen (punkt 29).....	76
37. Barnkonventionen (punkt 29).....	77
38. Riktlinjer för god man för ensamkommande barn (punkt 31)	77
39. Gömda barn (punkt 32)	78
40. Stöd till återvandring och återvändande (punkt 34).....	78
41. Begreppen återvandring och återvändande (punkt 35).....	78
42. Kriterier för utvisning på grund av brott (punkt 37).....	79
43. Kriterier för utvisning på grund av brott (punkt 37).....	79
Särskilda yttranden.....	81
1. Arbetskraftsinvandring m.m. (punkterna 11, 23 och 24).....	81
2. Asylsökande från Kosovo (punkt 10).....	81
Bilaga: Förteckning över behandlade förslag.....	82

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Svenska migrationspolitikens mål och inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 1, 2000/01:Sf605 yrkande 7 och 2000/01:Sf610.

Reservation 1 (v, fp)

Reservation 2 (mp)

2. Ordförandeskapet och flyktingpolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 7, 2000/01:Sf7 yrkande 1, 2000/01:Sf605 yrkande 6, 2000/01:Sf615 yrkande 4, 2000/01:K398 yrkandena 3 och 4 samt 2000/01:U511 yrkande 9.

Reservation 3 (kd, c, fp)

Reservation 4 (v, mp)

3. Asylprotokollet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf615 yrkande 6 och 2000/01:U511 yrkande 8 i denna del.

Reservation 5 (v, mp)

4. Kostnaderna för svensk asylpolitik

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf603.

5. Gemensam europeisk flyktingpolitik

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Sf7 yrkande 3, 2000/01:Sf605 yrkandena 1, 27 och 28, 2000/01:Sf645 yrkandena 3 och 18, 2000/01:K398 yrkande 15, 2000/01:U217 yrkandena 15 och 16, 2000/01:U511 yrkande 8 i denna del, 2000/01:U512 yrkande 7 och 2000/01:U513 yrkande 6.

Reservation 6 (m)

Reservation 7 (kd, c, fp)

Reservation 8 (mp)

6. Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 3, 2000/01:Sf605 yrkandena 9, 13 och 14, 2000/01:Sf630, 2000/01:Ju724 yrkande 28, 2000/01:L459 yrkandena 23 och 24, 2000/01:So450 yrkande 10 och 2000/01:U661 yrkandena 3–6.

Reservation 9 (v, c, fp, mp)

7. Hedersmord

Riksdagen avslår motion 2000/01:U622 yrkande 3.

Reservation 10 (v, kd, c, fp, mp)

8. Asylsökande judar

Riksdagen avslår motion 2000/01:K402 yrkande 3.

Reservation 11 (kd, fp)

9. Asylsökande från Iran

Riksdagen avslår motion 2000/01:U636 yrkande 7.

Reservation 12 (v, kd, c, fp, mp)

10. Asylsökande från Kosovo

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf645 yrkandena 19 och 20.

Reservation 13 (v, kd, c, fp, mp)

11. Uppehållstillstånd för gömda personer

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf8 yrkande 1 och 2000/01:Sf605 yrkande 26.

Reservation 14 (fp)

12. Dublinkonventionen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 6, 2000/01:Sf6 yrkande 8 och 2000/01:Sf606.

Reservation 15 (v)

Reservation 16 (mp)

13. Schengen och fri rörlighet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf645 yrkande 2 och 2000/01:U511 yrkande 7.

Reservation 17 (v, kd, c, fp, mp)

14. Transportörsansvar

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf605 yrkande 3 och 2000/01:Sf615 yrkande 2.

Reservation 18 (v, kd, c, fp, mp)

15. Kontroll av resehandlingar

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf615 yrkande 3.

Reservation 19 (v)

16. Massflykt och tidsbegränsade uppehållstillstånd

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 2 och 2000/01:Sf605 yrkandena 19–21.

17. Familjeåterförening

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 8, 2000/01:Sf605 yrkandena 15 och 16 samt 2000/01:Sf645 yrkandena 6 och 7.

Reservation 20 (m)

Reservation 21 (kd)

Reservation 22 (c, fp)

18. Upphållstillstånd på grund av anknytning

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf620 yrkande 1 och 2000/01:A812 yrkande 24.

Reservation 23 (v, fp, mp)

19. Arrangerade äktenskap

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf623.

20. Viseringspliktiga länder

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 5, 2000/01:Sf605 yrkandena 4 och 5, 2000/01:Sf615 yrkande 1, 2000/01:Sf645 yrkande 8 och 2000/01:K398 yrkande 16.

Reservation 24 (v, kd, fp)

21. Visum för släktbesök

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf605 yrkande 18 och 2000/01:Sf645 yrkandena 9–11.

Reservation 25 (v, kd, c, fp, mp)

22. Besöksutbyte med Ryssland

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf642.

23. Arbetskraftsinvandring

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 1, 2000/01:Sf6 yrkande 2, 2000/01:Sf8 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Sf605 yrkande 17, 2000/01:Sf619 yrkande 2 och 2000/01:Sf628.

Reservation 26 (m)

Reservation 27 (c, fp)

Reservation 28 (mp)

24. Delegering till universitet och högskolor

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf618.

25. Utländska bärplockare

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf602, 2000/01:Sf626 och 2000/01:Sf644.

Reservation 29 (v)

26. Människosmuggling

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 7, 2000/01:Sf7 yrkande 4, 2000/01:Sf605 yrkande 2, 2000/01:Sf615 yrkande 5 och 2000/01:Sf641.

Reservation 30 (v, kd, c, fp, mp)

27. Utredningsförfarandet

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 4, 2000/01:Sf6 yrkande 4, 2000/01:Sf601, 2000/01:Sf627 och 2000/01:Sf645 yrkandena 4, 5, 13–17, 25 och 26.

Reservation 31 (m)

Reservation 32 (kd, c)

Reservation 33 (v, mp)

28. Instans- och processordningen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 5, 2000/01:Sf605 yrkandena 8, 22 och 25 samt 2000/01:U661 yrkande 2.

Reservation 34 (v, kd, c, fp, mp)

29. Barnkonventionen

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 9, 2000/01:Sf605 yrkandena 10–12 samt 2000/01:Sf645 yrkandena 21 och 22.

Reservation 35 (kd)

Reservation 36 (c, fp)

Reservation 37 (mp)

30. Mottagande av ensamkommande barn

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf274 yrkandena 15 och 16.

31. Riktlinjer för god man för ensamkommande barn

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf645 yrkande 23.

Reservation 38 (v, kd)

32. Gömda barn

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf274 yrkande 11 och 2000/01:Sf616.

Reservation 39 (mp)

33. Resedokument

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf639.

34. Stöd till återvandring och återvändande

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 9 och 2000/01:Sf605 yrkande 29.

Reservation 40 (c, fp)

35. Begreppen återvandring och återvändande

Riksdagen avslår motion 2000/01:Sf6 yrkandena 5 och 6.

Reservation 41 (mp)

36. Verkställighet av utvisning på grund av brott

Riksdagen avslår motion 2000/01:Ju508 yrkande 2.

37. Kriterier för utvisning på grund av brott

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Sf614 samt 2000/01:Ju928 yrkandena 17–21.

Reservation 42 (m)

Reservation 43 (v)

38. Skrivelsen

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:4 till handlingarna.

Stockholm den 19 april 2001

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Rose-Marie Frebran (kd), Gustaf von Essen (m), Mariann Ytterberg (s), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Cecilia Magnusson (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Margareta Cederfelt (m), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Redogörelse för ärendet

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2000/01:4 Migration och asylpolitik. I skrivelsen redovisas den svenska migrationspolitiken mot bakgrund av migrations- och flyktingsituationen i världen. Redovisningen avser i huvudsak år 1999 och i vissa avseenden också utvecklingen under första halvåret 2000. I skrivelsen redogörs också för Sveriges roll i Europasamarbetet och det internationella arbetet i övrigt samt Sveriges migrations- och besöksutbyte med andra länder.

I betänkandet behandlas också fyra motioner som väckts med anledning av skrivelsen och ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden år 2000. Förslagen i motionerna återges i *bilaga*.

Utskottet har under beredningen av ärendet inhämtat kompletterande information av företrädare för Migrationsverket och Utlänningsnämnden, såväl vad gäller verksamheten i stort som rättstillämpningen i vissa avseenden. Utskottet har också fått muntlig information från UNHCR:s representant för de baltiska och nordiska länderna, Mr Gary G Troeller, om verksamheten inom UNHCR, de pågående globala konsultationerna och om UNHCR:s uppfattning i olika avseenden.

Den 1 juli 2000 ändrade Statens invandrarverk sitt namn till Migrationsverket. I betänkandet kommer genomgående det nya namnet att användas.

Utskottets överväganden

Migrationspolitiken

Den svenska migrationspolitikens mål och inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den svenska migrationspolitikens mål och inriktning.

Jämför reservationerna 1(v, fp) och 2 (mp)

Enligt den migrationspolitiska propositionen hösten 1996 (prop. 1996/97:25, bet. 1996/97:SfU5, rskr. 1996/97:80) bör den svenska migrationspolitiken ses som en helhet, som omfattar flykting-, invandrings- och återvändandepolitik och i sin tur ingår i utrikes-, säkerhets-, handels- och biståndspolitiken. Migrationspolitikens mål är att verka för att migration till och från vårt land sker i ordnade former, att värna asylrätten och upprätthålla den reglerade invandringen. Vidare skall verksamheten präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Med invandringspolitik avses de principer och regler som anger vilka som skall få tillstånd att bosätta sig i Sverige. Invandringen är sedan år 1967 reglerad utom för medborgare i de nordiska länderna samt för medborgare i de stater som tillträtt EES-avtalet.

Mottagandet av flyktingar i Sverige är endast ett av flera element i den svenska flyktingpolitiken. Dessutom ingår bl.a. arbete i FN och andra internationella organisationer, ekonomiskt stöd till UNHCR (FN:s flyktingkommissarie) och andra organisationer, arbete inom EU som syftar till ökad harmonisering av politiken, internationellt samarbete i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning mellan länder och för att stärka flyktingars rättsliga skydd och mottagande i Sverige av andra skyddsbehövande än flyktingar.

Motioner

I motion Sf605 yrkande 7 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att hålla isär begreppen migrationspolitik och asylrätt. Enligt motionärerna består migrationspolitiken i huvudsak av tre delar, nämligen flyktingpolitiken, reglerna för anhöriginvandring samt reglering av arbetstillstånd. Den begreppssammanblandning som skett blev tydligast när riksdagen år 1996 beslutade att beteckningen för svensk flyktingpolitik skulle ändras till migrationspolitik.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begär i motion Sf6 yrkande 1 ett tillkännagivande om målen för migrationspolitiken. Motionärerna reagerar över den inbördes ordning som målen presenteras av regeringen. Motionärerna menar att det första målet bör vara: "Verksamheten skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter och att asylrätten

självklart skall värnas". Först därefter bör målet vara att migration skall ske under ordnade former.

I motion Sf610 av Sten Andersson (m) begärs ett tillkännagivande om att Sverige inte bör besluta om ytterligare invandring innan de som tidigare fått asyl kan försörja sig av egen kraft. En framtida invandringspolitik måste utformas med hänsyn till misslyckandena med den hitintills bedrivna politiken. Bland annat skall invandrare under den första tiden kunna klara sig av egen kraft eller med ekonomiska garantier från företag, föreningar, organisationer eller enskilda.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan utgör flyktingpolitiken en del av den svenska migrationspolitiken. Självklart är asylrätten därvid av grundläggande betydelse, och detta gäller även EU-samarbetet. Det anförda får anses tillgodose syftet med motion Sf605 yrkande 7, varför motionen avstyrks.

Vad gäller målen för migrationspolitiken vill utskottet nämna att regeringen i höstens budgetproposition lade fram förslag till delvis nya mål för migrationspolitiken under utgiftsområde 8. Jämfört med målen för migrationspolitiken såsom de uttrycktes i den migrationspolitiska propositionen innebar den föreslagna målformuleringen enligt utskottet (bet. 2000/01:SfU2) att harmoniseringen av flykting- och invandringspolitiken i EU betonas tydligare i migrationspolitiken. Utskottet konstaterade vidare att regeringens förslag också innebar ett förtydligande av att hela kedjan från mottagande av asylsökande till återvändande eller integration i Sverige skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter.

Enligt utskottets mening tillgodoser målformuleringen således syftet med motion Sf6 yrkande 1, varför motionen avstyrks.

Även när det gäller yrkandet i motion Sf610 om den framtida invandringspolitiken vill utskottet understryka att rätten till asyl alltid skall respekteras. Att ha en helt fri invandring är inte aktuellt även om en debatt nu inletts inom EU om kanaler för legal arbetskraftsinvandring. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf610.

EU-samarbetet och migrationspolitiken

Samarbetet kring migrations- och asylpolitiska frågor inom EU omfattar visering, asyl, invandring, gränskontroll och annan politik som gäller fri rörlighet för personer. Som en följd av Amsterdamfördragets ikraftträdande den 1 maj 1999 har frågorna blivit en del av gemenskapsrätten. Invandringspolitiken har således i högre grad än hittills blivit en EU-fråga.

Vid Europeiska rådets möte i Wien i december 1998 antogs en handlingsplan för att genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I handlingsplanen anges prioriteringar och tidsramar för hur uppgifterna i fördraget om fri rörlighet för personer, asyl, invandring, civilrättsligt, polisiärt och straffrättsligt samarbete,

bör genomföras och inom vilka tidsramar. Genomförandetiden varierar mellan två och fem år från Amsterdamfördragets ikraftträdande.

Vid ett särskilt möte i Tammerfors i oktober 1999 enades Europeiska rådet om att de skilda men närbesläktade frågorna om asyl och migration kräver att det utvecklas en gemensam EU-politik. I den bör ingå partnerskap med ursprungsländer, ett gemensamt europeiskt asylsystem, rättvis behandling av medborgare i tredje land och hantering av migrationsströmmar. Snabba beslut behövs också om tillnärmning av nationell lagstiftning om villkoren för rätt till inresa och vistelse för medborgare i tredje land, grundad på en gemensam bedömning av den ekonomiska och demografiska utvecklingen i unionen, samt situationen i ursprungsländerna.

Europeiska kommissionen har härefter lagt fram många förslag på området och även medlemsländer har lagt förslag i vissa frågor.

Under det första halvåret 2001 innehar Sverige ordförandeskapet i EU:s ministerråd. I programmet för det svenska ordförandeskapet anges beträffande det migrations- och asylpolitiska området att Sverige sätter särskild vikt vid att på basis av Amsterdamfördraget arbeta vidare med en generell, europeisk migrationsstrategi. I enlighet med slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors avser Sverige att under ordförandeskapet verka för en fortsatt utveckling av en EU-gemensam politik på det asyl- och migrationspolitiska området, där humanitet, solidaritet och respekt för asylrätten skall utgöra grunderna. Vidare anges att av särskild betydelse är villkoren för mottagande av asylsökande. Målet är att skapa goda villkor för mottagande av asylsökande i alla EU:s medlemsländer. Sverige vill som ordförandeland sätta fokus på de speciella behov särskilt utsatta grupper – såsom barn samt kvinnor som utsatts för sexuellt våld – kan ha. Det svenska ordförandeskapet kommer även att arbeta för att gemensamma regler om tillfälligt skydd i massflyktsituationer skall antas. Vidare skall Sverige arbeta aktivt för fastställande av enhetliga miniminormer när det gäller reglerna för asylprocedurer. Det är också en viktig uppgift att etablera miniminormer för skydd inom EU, både vad gäller tolkningen av Genèvekonventionen och regler för skydd på andra grunder. För att nå resultat inom detta område är det också angeläget att i enlighet med slutsatserna i Tammerfors skapa en övergripande strategi för att i ökad omfattning integrera invandrings- och asylfrågorna i alla unionens politikområden samt i dess yttre förbindelser. En prioritering under det svenska ordförandeskapet är att lyfta fram vikten av en helhetssyn på migrationsfrågorna. Genom utrikespolitiken och det internationella utvecklingssamarbetet påverkas de förhållanden som gör att människor känner sig tvingade att lämna sina hemländer.

Invandrades integration och rättigheter skall under ordförandeskapet ges särskild prioritet. De rättigheter tredjelandsmedborgare har inom EU varierar från medlemsstat till medlemsstat. Det är angeläget att inom EU:s ramar snarast påbörja arbetet med att tillerkänna invandrare rättigheter som i största möjliga utsträckning ligger i nivå med EU-medborgares.

En förutsättning för att kunna harmonisera politiken är att den ömsesidiga kunskapen om förhållanden i medlemsstaterna vad gäller migrationsfrågorna förbättras. Sverige skall under perioden verka för ett förbättrat informations- och statistikutbyte. En högre grad av öppenhet och information är dessutom bra för den offentliga debatten och bilden som förmedlas om invandringen till EU.

I detta sammanhang kan tilläggas att med anledning av det svenska ordförandeskapet hölls den 21–23 februari 2001 en konferens för ordförandena i utskotten för asyl- och migrationspolitik i EU:s medlemsländer och i Europaparlamentet. Vid konferensen, som leddes av socialförsäkringsutskottets ordförande, redovisade statsrådet Maj-Inger Klingvall det svenska ordförandeskapets program på asyl- och migrationsområdet. Under konferensen diskuterades bl.a. migrationssituationen i EU, hantering av massflyktsituationer samt mottagande av skyddsbehövande.

Utskottet kan konstatera att asyl- och migrationspolitiken är det område inom EU där det mest omfattande lagstiftningsarbetet nu pågår. Ambitionsnivån i detta arbete är hög. Som nämnts har kommissionen redan lagt fram flera förslag för att uppnå målsättningen vid Tammerforsmötet och även medlemsländer har tagit initiativ i vissa frågor. Bedömningen är att före den 1 juli 2001 skall förslag i samtliga delar ha lagts fram.

Här kan också nämnas att kommissionen i sitt meddelande den 22 november 2000 om en invandringspolitik för gemenskapen (KOM (2000) 757) anger att det efter en ekonomisk och demografisk analys av EU respektive ursprungsländerna står klart att det finns en växande övertygelse om att den s.k. ”nollinvandringspolitik” som dominerat de senaste 30 åren spelat ut sin roll. Å ena sidan har ett stort antal medborgare från tredje land kommit in i EU på senare år och detta migrationstryck fortsätter, med en åtföljande ökning av illegal invandring, människosmuggling och människohandel. Å andra sidan har ett flertal medlemsstater redan börjat gå utanför EU för att aktivt rekrytera medborgare från tredje land på grund av en växande brist på både kvalificerad och okvalificerad arbetskraft. I denna situation måste man välja mellan att bibehålla uppfattningen att EU kan fortsätta att motstå migrationstrycket eller acceptera att invandringen kommer att fortsätta och bör regleras ordentligt genom samarbete för att försöka maximera de positiva effekterna för EU, för invandrarna och för ursprungsländerna.

Mot denna bakgrund anser kommissionen att kanaler för legal arbetskraftsinvandring till EU nu bör öppnas, men eftersom medlemsstaternas åsikter går vitt isär när det gäller mottagande och integrering av medborgare från tredje land tror kommissionen även att det är viktigt att öppet diskutera dessa frågor och försöka nå ett samförstånd kring målen med den politik som skall bedrivas. Syftet med kommissionens meddelande är att försöka stimulera denna debatt med hänsyn till de avgörande strukturella reformer som EU:s ekonomi genomgår inom ramen för sysselsättningsstrategin för EU vilken nu börjar ge positiva resultat. Arbetskraftsinvandringen kan vara ett bidrag till denna strategi, men med tanke på de oerhört viktiga mänskliga aspekterna på det hela

måste det finnas ett klart samförstånd mellan medlemsstaterna angående dess roll och dess positiva bidrag.

Asyl- och flyktingpolitiken

Allmänt om asyl och flyktingpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- ordförandeskapet och flyktingpolitiken
- det s.k. asylprotokollet
- kostnaderna för svensk asylpolitik.

Jämför reservationerna 3 (kd, c, fp), 4 (v, mp) och 5 (v, mp)

Motioner

I motion Sf615 yrkande 6 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att det s.k. asylprotokollet skall avlägsnas ur Amsterdamfördraget. Enligt motionärerna inskränker protokollet EU-medborgarnas rätt att söka asyl i ett medlemsland.

Även Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) invänder i motion U511 mot att det s.k. asylprotokollet inte gör det möjligt för en EU-medborgare att söka asyl i annat medlemsland (yrkande 8, i denna del). Sverige måste vidare inom EU stoppa alla förslag som innebär en mer restriktiv asyl- och invandringspolitik (yrkande 9).

Bo Könberg och Johan Pehrson (fp) framhåller i motion Sf7 att Sverige som ordförande i EU kommer att ha ett betydande inflytande på utvecklingen av den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken som håller på att ta form inom EU. Sverige bör utnyttja sitt ordförandeskap till att bana väg för en humanare och mer solidarisk flyktingpolitik och motverka tendenser som stänger Europa för dem som behöver skydd här (yrkande 1). Motsvarande yrkande förs också fram av Folkpartiet i motionerna Sf605 yrkande 6 av Lars Leijonborg m.fl. och K398 yrkandena 3 och 4 av Lars Leijonborg m.fl.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) anför i motion Sf6 att i EU-samarbetet är det av stor betydelse att kraven på mänskliga rättigheter följs och det särskilt när det gäller att värna asylrätten och behandlingen av asylsökande. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

I motion Sf615 av Gudrun Schyman m.fl. (v) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen i EU bör verka för att de s.k. återtagandeaftalen omförhandlas så att klausuler införs som garanterar att asylrätten respekteras.

Sten Andersson (m) begär i motion Sf603 att regeringen redovisar de totala kostnaderna för och intäkterna för asyl- och flyktingpolitiken fr.o.m. år 1985. Enligt motionären visar ett antal utförda attitydundersökningar att svenska folket är kritiskt till den förda flyktingpolitiken, och många anser att den är

för dyr. Ett klarläggande av såväl kostnaderna som intäkterna av flyktingpolitiken skulle därför enligt motionären vara av värde.

Utskottets ställningstagande

Sverige har enligt utskottets mening i alla sammanhang alltid strävat efter att föra en migrationspolitik som präglas av humanitet, respekt för det enskilda människovärdet och att ovillkorligen följa internationella åtaganden. Så sker även under ordförandeskapet som framgått ovan.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf6 yrkande 7, Sf7 yrkande 1, Sf605 yrkande 6, Sf615 yrkande 4, U511 yrkande 9 och K398 yrkandena 3 och 4.

Här bör också påpekas att utskottet i yttrande 1997/98:SfU4y till utrikesutskottet över proposition 1997/98:58 Amsterdamfördraget beträffande det s.k. asylprotokollet framhållit att Sverige alltid i internationella sammanhang lagt stor vikt vid att verka för en solidarisk ansvarsfördelning och för att stärka flyktingars rättsliga skydd. Utskottet kunde inte godta någon som helst inskränkning av Genèvekonventionen och dess tilläggsprotokoll och andra internationella åtaganden avseende asyl. Utskottet delade också regeringens uppfattning att protokollet inte inskränker medlemsstaternas skyldigheter enligt flyktingkonventionen.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motionerna Sf615 yrkande 6 och U511 yrkande 8 i denna del.

Vad gäller kostnaderna för den svenska asylpolitiken har utskottet vid ett flertal tillfällen med anledning av ett likalydande yrkande och senast i betänkande 1999/2000:SfU11 anfört att i en rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) av Jan Ekberg, biträdande professor i nationalekonomi, och Lars Andersson, ekonomie doktor i nationalekonomi (Invandring, sysselsättning och ekonomiska effekter, Ds 1995:68) har frågor om kostnader för invandringen belysts. Utskottet fann inte anledning för riksdagen att begära en redovisning för flyktingpolitikens kostnader och intäkter fr.o.m. år 1985.

I ett svar på en interpellation den 19 april 2000 om svensk flykting- och integrationspolitik anförde statsrådet Maj-Inger Klingvall bl.a. följande. Sverige skall bedriva en human flyktingpolitik som innebär att människor som flyr undan förföljelse och krig skall kunna få en fristad här i landet. Lika lite som vi mäter nyttan av barn och pensionärer i ekonomiska termer bör vi ensidigt betrakta invandrare som kallt kalkylerade investeringar som kräver avkastning. Ett annat skäl är att det inte är någon enkel sak att räkna fram en total kostnad. Olika forskare har gjort försök att beräkna invandringens totala samhällsekonomiska utfall och därvid använt sig av olika metoder. Vidare anförde statsrådet att den totala kostnaden under ett år är helt beroende av hur många personer som sökt och erhållit asyl och uppehållstillstånd i vårt land. Det är en faktor som varierat kraftigt under årens lopp och som styrs av omvärldsfaktorer som Sverige ensamt inte kunnat påverka. Därtill är totalkostnaden starkt beroende av invandrarnas sysselsättningsgrad. Slutligen påminde

statsrådet om att Sverige skall följa sina internationella åtaganden och att rätten till asyl aldrig får mätas i pengar.

Utskottet som delar den av statsrådet framförda uppfattningen avstyrker motion Sf603.

Gemensam europeisk flyktingpolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en gemensam europeisk flyktingpolitik.

Jämför reservationerna 6 (m), 7 (kd, c, fp) och 8 (mp)

Motioner

I ett antal motioner tas upp frågor som rör behovet av en gemensam europeisk flyktingpolitik i olika avseenden.

I motion Sf7 yrkande 3 av Bo Könberg och Johan Pehrson (fp) begärs ett tillkännagivande om behovet en gemensam europeisk flyktingpolitik där rätten till asyl och flyktingkonventionen utgör grunden. En samordning av denna politik är en förutsättning för en liberalisering av politiken inom EU. Likadana yrkanden förs fram i motionerna Sf605 yrkande 1 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och K398 yrkande 15 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Vidare framhålls i motion Sf605 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) att förebygga och/eller att undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration måste vara ett viktigt inslag i Sveriges internationella agerande såväl bilateralt som multilateralt. Det bör ses som utvecklingstendenser på lång sikt och i avvaktan härpå skall insatserna inte ställas mot en generös mottagning av flyktingar (yrkande 27). I motionen anförts också att stöd i närområdet har varit eftersatt i den internationella flyktingpolitiken och att detta arbete måste intensifieras. Ett sådant ökat stöd får dock inte vara ett skäl att göra det svårare för den enskilda att söka asyl (yrkande 28).

Alf Svensson m.fl. (kd) framhåller i motion U512 att det är väsentligt att en gemensam asylpolitik utformas inom EU. Utgångspunkten måste vara att EU skall öppnas mot omvärlden och inte upplevas som inåtvänd. Den gemensamma politiken måste vara generös och human och bestå av tydliga minimiregler för hur behandlingen av asylsökande skall ske för att garantera mänsklig värdighet och ett rättvist handläggande. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

I Sf645 yrkande 3 av Magda Ayoub m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att en gemensam strategi och fördelningsprincip bör utarbetas inom EU för stora och plötsliga flyktingströmmar. Ansvaret och de ekonomiska konsekvenserna bör fördelas solidariskt mellan medlemsstaterna. Vidare framhålls vikten av att satsa på närområdet när flyktingsituationer uppstår. I motionen framhålls särskilt att beträffande Kosovo bör de flyktingar som befinner sig i

närområdet få möjlighet att återvända innan de flyktingar som befinner sig i Sverige återvänder (yrkande 18).

I U217 yrkande 15 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att flyktingfrågor måste sättas högt på upp på den internationella dagordningen och bryta den nedåtgående trenden vad gäller politisk vilja att bistå människor på flykt. Motionärerna anser det vidare vara av stor vikt att de finansiella bidragen till olika organisationer ökar för att hjälpa människor på flykt. I detta avseende bör Sverige vara pådrivande inom EU och andra internationella organisationer. I yrkande 16 begärs ett tillkännagivande härom.

I motion Sf5 yrkande 2 av Margit Gennser m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att Sveriges insatser för flyktingar mer än i dag skall koncentreras på förebyggande insatser och insatser i närområdena. Vidare framhåller motionärerna att om stora flyktingströmmar uppstår skall Sveriges politik vara inriktad på att ge skydd åt så många som möjligt med de begränsade medel som står till buds. Härvidlag är samverkan med EU och andra aktörer en förutsättning för effektiv hjälp. I första hand bör ges hjälp och bidrag till arbetet med att ge skydd inom konfliktlandets gränser. Om detta inte är möjligt bör flyktingarna kunna erhålla skydd i grannländer eller i regionen. Om flyktingströmmarna inte klaras av på något av dessa sätt bör tillfälligt uppehållstillstånd i tredje land kunna ges men med den målsättningen att repatriering skall ske när förutsättning härför föreligger. I sistnämnda avseende bör en ansvarsfördelning mellan de olika länderna ske. I sista hand bör permanenta uppehållstillstånd i tredje land beviljas men stöd till återvandring skall också vara ett inslag i politiken. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Bo Lundgren m.fl. (m) anför i motion U513 att den fria rörligheten för medborgare i EU-länder är av central betydelse. Det är naturligt att successivt avveckla gränskontrollerna, och i det perspektivet behöver EU en gemensam invandrings- och flyktingpolitik. Flyktingpolitiken bör baseras på en gemensam ansvarsfördelning. Motionärerna begär i yrkande 6 ett tillkännagivande om det anförda.

Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) framhåller i motion U511 att det måste vara en prioriterad fråga för Sverige att återinföra asylpolitiken till en nationell nivå. I och med Amsterdamfördraget och toppmötet i Tammerfors hösten 2000 är Sverige förhindrat att driva en egen asylpolitik (yrkande 8, i denna del).

Utskottets ställningstagande

Den nuvarande svenska migrationspolitiken fastslogs av riksdagen med anledning av regeringens migrationspolitiska proposition (prop. 1996/97:25). I propositionen angavs bl.a. att den svenska migrationspolitiken måste vara human, tydlig och konsekvent och att detta förutsätter en helhetssyn. I denna helhetssyn skall ingå respekten för de mänskliga rättigheterna, internationell och global samverkan, förebyggande insatser, aktiv migrationspolitik i EU

och närområdet, förutsättningarna i Sverige samt återvändningspolitik. I utskottets betänkande 1996/97:SfU5 anfördes att en helhetssyn är av avgörande betydelse för en human migrationspolitik, och utskottet noterade särskilt att regeringen därvid betonat asylrätten som en viktig del.

I enlighet med vad som framhölls i den migrationspolitiska propositionen har förutsättningarna minskat för Sverige och andra europeiska stater att driva en egen migrationspolitik som avviker från den som förs i flertalet länder i regionen. EU-medlemskapet innebär inte någon grundläggande förändring i detta hänseende men medför bl.a. att den nationella migrationspolitiken måste utformas i samverkan med EU. En utgångspunkt för utformandet av EU:s framtida migrationspolitik är enligt regeringen att alla medlemsstater slutit upp kring Europakonventionen och Genèvekonventionen. I propositionen angavs att harmoniseringen av tillämpningen av kriterierna för att fastställa flyktingstatus är en förutsättning för en fortsatt harmonisering av medlemsstaternas flyktingpolitik och att Sverige vill medverka till att de vägledande principerna vidareutvecklas och förverkligas. Sverige skall bl.a. verka för att asylpolitiken värnas och att respekt för andra mänskliga rättigheter också utgör grunden i den framtida gemensamma politiken. De viktigaste målsättningarna var enligt regeringen att undanröja orsakerna till flykt och påtvingad migration, att ge skydd till skyddsbehövande i närregionen eller på andra håll i världen, att åstadkomma en bättre ansvarsfördelning mellan länder och att finna effektivare åtgärder mot organisationerna av illegal invandring.

Amsterdamfördragets ikraftträdande innebär på området migrations- och asylpolitik betydande förändringar. Frågor om asyl, invandring och gränskontroller har förts över till en ny avdelning i första pelaren och blir därmed en del av gemenskapsrätten. Inom fem år efter ikraftträdandet skall fri rörlighet för personer ha genomförts. För att uppnå målen skall bl.a. viseringspolitiken harmoniseras ytterligare, likaså asylpolitiken, där ministerrådet exempelvis skall besluta om gemensamma miniminivåer vad gäller mottagande av asylsökande, bestämmande av flyktingskap samt minimiregler för handläggning av asylansökningar. Vidare skall ministerrådet fatta beslut om ansvarsfördelning, invandringspolitiken skall jämkas samman till högre grad av likformighet, frågor om kontroll vid yttre gränser skall harmoniseras och inga personkontroller skall företas vid inre gräns.

Enligt utskottets mening utgör slutsatserna från Tammerforsmötet en stark politisk viljeyttring att EU skall utveckla en gemensam asyl- och migrationspolitik på humanitetens och asylrättens grund. Ett gemensamt europeiskt asylsystem skall upprättas, grundat på den absoluta respekten för Genèvekonventionen som skall tolkas på ett fullständigt och omfattande sätt. Här kan också nämnas att en europeisk flyktingfond har bildats i avsikt att främja balansen mellan medlemsstaternas insatser på asylområdet med hjälp av bestämmelser som gör det möjligt att fördela resurserna i förhållande till den börda som varje medlemsstat tar på sig. De medlemsstater som har den minst utvecklade infrastrukturen och hjälpen för asylsökande och flyktingar skall också uppmuntras att komma i kapp de övriga.

Utskottet avstyrker motionerna Sf5 yrkandena 2 och 3, Sf7 yrkande 3, Sf605 yrkandena 1, 27 och 28, Sf645 yrkandena 3 och 18, K398 yrkande 15, U217 yrkandena 15 och 16, U511 yrkande 8 i denna del, U512 yrkande 7 och U513 yrkande 6 i den mån de inte är tillgodosedda med det ovan anförda.

Flyktingar och andra skyddsbehövande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning
- hedersmord
- asylsökande judar från f.d. Sovjetunionen
- asylsökande från Iran
- asylsökande från Kosovo
- uppehållstillstånd för gömda personer.

Jämför reservationerna 9 (v, c, fp, mp), 10 (v, kd, c, fp, mp), 11 (kd, fp), 12 (v, kd, c, fp, mp), 13 (v, kd, c, fp, mp) och 14 (fp)

Flyktingdefinitioner

Det finns endast en universellt godtagen flyktingdefinition. I FN:s konvention den 28 juli 1951 om flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen) avses med uttrycket flykting den som till följd av händelser som inträffat före den 1 januari 1951 och i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför det land han är medborgare i samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, inte önskar att begagna sig av sagda lands skydd. Motsvarande gäller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort samt är ur stånd att återvända dit eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, inte önskar återvända dit. Genèvekonventionen har senare kompletterats med 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning. Genom detta protokoll förpliktade sig anslutande stater att tillämpa konventionens flyktingbestämmelser utan begränsning till händelser före år 1951 eller i Europa.

Afrikanska stater har en egen konvention om flyktingar (OAU-konventionen). Konventionen som antogs år 1969, har en betydligt vidare flyktingdefinition. Den omfattar också personer som på grund av yttre aggression, okkupation, utländsk dominans eller händelser som allvarligt stör den allmänna ordningen i del av eller hela det land i vilket han har sitt ursprung eller är medborgare tvingas lämna sin vanliga bostad för att söka tillflykt på en annan plats utanför sagda land. För Centralamerikas del har ett snarlikt flyktingbegrepp accepterats i den s.k. Cartagenadeklarationen från år 1984. Såvitt gäller Asien har UNHCR:s exekutivkommitté med stöd av första asylländer i Sydostasien godtagit en bestämmelse om att alla asylsökande, i

vard fall temporärt, skall tas emot av första asylländerna och att tvångsvis avlägsnande från dessa länder inte skall ske.

Utlänningslagen

Rätten att få asyl i Sverige omfattade före den 1 januari 1997 flyktingar, de facto-flyktingar och krigsvägrare. En ny lagstiftning trädde i kraft den 1 januari 1997. Den innebär bl.a. ändrade bestämmelser när det gäller skydd för flyktingar genom att Genèvekonventionen givits en vidare tolkning, de förutvarande begreppen de facto-flykting och krigsvägrare har utmönstrats ur lagen och ersatts med preciserade regler för vilka utöver konventionsflyktingar som skall få skydd.

Enligt 3 kap. 1 § utlänningslagen avses med asyl uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att han är flykting. Med flykting avses enligt 2 § en utlänning som befinner sig utanför det land som han är medborgare i, därför att han känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning, och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av detta lands skydd. Det sagda gäller oberoende av om förföljelsen utgår från landets myndigheter eller om dessa inte kan antas bereda trygghet mot förföljelse från enskilda. Som flykting skall också betraktas den som är statslös och som av samma skäl befinner sig utanför det land där han tidigare har haft sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit.

Rätt till uppehållstillstånd för skyddsbehövande utlänningar i övrigt som inte har flyktingskäl men som av olika i lagen angivna skäl lämnat det land som de är medborgare i föreligger enligt 3 §

dels för en utlänning som känner välgrundad fruktan för att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,

dels för en utlänning som på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt behöver skydd eller på grund av en miljökatastrof inte kan återvända till sitt hemland och

dels för en utlänning som på grund av sitt kön eller homosexualitet känner välgrundad fruktan för förföljelse.

Även statslösa som befinner sig utanför det land där de tidigare har haft sin vanliga vistelseort och som på samma grunder som ovan inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit skall anses som skyddsbehövande och ha rätt till uppehållstillstånd.

Upphållstillstånd kan vägras i vissa fall. Beträffande flyktingar och skyddsbehövande, förutom dem som avses i första delsetsen ovan, gäller att uppehållstillstånd kan vägras av hänsyn till vad som är känt om utlänningens tidigare verksamhet eller om det med hänsyn till rikets säkerhet finns synnerliga skäl att inte bevilja uppehållstillstånd. Möjligheten att vägra uppehållstillstånd på grund av brottslighet eller någon annan omständighet som hänför sig till den skyddsbehövandes person är begränsad till den kategori vars skydds-

behov är relaterat till en yttre eller inre konflikt eller en miljökatastrof. Uppehållstillstånd kan också vägras om utlänningen före ankomsten till Sverige har uppehållit sig i annat land än hemlandet och, om han återsänds dit, är skyddad mot förföljelse eller mot att sändas till hemlandet och också mot att sändas vidare till ett land där han inte har motsvarande skydd (första asylslandsprincipen) eller utlänningen har särskild anknytning till ett annat land och där är skyddad på motsvarande sätt.

Regeringen får i fråga om en viss grupp utlänningar meddela föreskrifter om att den som söker uppehållstillstånd som skyddsbehövande och som bedöms ha ett tillfälligt behov av skydd här i landet får ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Regeringens föreskrifter skall anmälas till riksdagen genom en särskild skrivelse inom tre månader.

Motioner

I ett stort antal motioner berörs skyddet för personer som förföljs på grund av kön eller sexuell läggning.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) framhåller i motion Sf605 att man bör pröva möjligheten att vidga flyktningbegreppet så att det förutom dem som är berättigade till flyktningstatus även omfattar de övriga skyddsbehövande som nämns i 3 kap. utlänningslagen (yrkande 9). Motionärerna anför också att den nuvarande tolkningen av 3 kap. 3 § 3 i utlänningslagen om förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning bör vidgas så att den omfattas av flyktningkonventionens skyddsbegrepp (yrkande 13). Genèvekonventionen ger enligt motionärerna inte flyktningstatus åt personer som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Att så inte är fallet torde enligt motionärerna till stora delar hänga samman med den bristande insikt och den bristande acceptans för annan sexuell läggning än den heterosexuella som präglade världen då konventionen utarbetades. Motionärerna anser att Sverige bör verka för ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen som skall ge flyktningstatus även åt personer som förföljs på grund av kön eller sexuell läggning (yrkande 14). Yrkanden om ett sådant tilläggsprotokoll förs också fram i motionerna L459 yrkande 24 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) och U661 yrkande 5 av Ulf Nilsson m.fl. (fp). I sistnämnda motion begärs också i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen bör arbeta för att förföljelse på grund av kön eller könsidentitet bör tolkas in enligt Genèvekonventionens flyktningbegrepp på samma sätt i alla EU-länder och i yrkande 6 ett tillkännagivande om att Migrationsverket skall ges i uppdrag att göra en studie över tillämpningen av 3 kap. 3 § 3 såvitt avser homosexuella. Motionärerna hänvisar till att verket tidigare fått ett liknande uppdrag när det gäller förföljelse på grund av kön. I den nämnda motionen L459 begärs i yrkande 23 även ett tillkännagivande om att den svenska flyktningpolitiken rörande förföljelse av homo- och bisexuella personer bör bli liberalare.

Matz Hammarström m.fl. (mp) anför i motion So450 yrkande 10 att bestämmelserna i utlänningslagen om förföljelse på grund av kön eller homosexualitet inte tillämpas i avsedd utsträckning. Många som söker skydd blir

inte trodda av myndigheterna och denna problematik bör uppmärksammas av regeringen. Även Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) menar i motion Sf6 att utlänningslagens bestämmelser om dem som förföljs på grund av kön eller homosexualitet inte tillämpas på avsett sätt och det gäller också övriga i 3 kap. 3 § utlänningslagen nämnda kategorier förföljda. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen måste uppmärksamma berörda myndigheter på nämnda förhållanden.

Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) begär i motion Ju724 yrkande 28 ett tillkännagivande om att förföljelse på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet skall föras in i flyktingbegreppet i 3 kap. 2 § utlänningslagen. Motionärerna anför att i många länder är homosexualitet förbjuden. I vissa länder kan också dödsstraff utdömas för homosexuella handlingar. I andra länder kan religion och kulturtraditioner göra det svårt att leva som homo- eller bisexuell eller transperson även om detta inte är förbjudet.

I motion U661 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) begärs i yrkande 3 att tolkningen av den svenska lagstiftningen bör vidgas så att flyktingbegreppet även omfattar förföljelse på grund av en persons sexuella läggning eller könsidentitet.

I motion Sf630 av Berndt Ekholm och Agneta Brendt (s) begärs ett tillkännagivande om att Sverige i EU bör verka för att flyktingkonventionen blir ett EG-direktiv och att en gemensam syn utvecklas kring vad som avses med utövare av förföljelse. Det bör också utvecklas gemensamma riktlinjer när det gäller könsrelaterade asylskäl.

I motionerna tas också upp vissa andra frågor.

I motion U622 yrkande 3 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att svenska myndigheter måste beakta faran för s.k. hedersmord vid behandling av asylärenden. Enligt motionärerna har myndigheterna bristande kunskaper när det gäller kvinnors situation i olika delar av världen. Kvinnor har i många fall fått utstå en osäker och plågsam väntan i skräck och i rädsla för utvisning eftersom myndigheterna inte förstått allvaret i ett riskfyllt kärleksförhållande eller vilka följder det kan få för en kvinna som varit utsatt för våldtäkt.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion K402 yrkande 3 ett tillkännagivande om att den svenska behandlingen av asylsökande judar från före detta Sovjetunionen måste utredas och omprövas. Enligt motionärerna är svenska myndigheter orimligt kallsinniga inför den förföljelse av judar som uppenbarligen förekommer i flera före detta sovjetrepubliker. Ett huvudproblem tycks vara att denna förföljelse sällan eller aldrig äger rum på grund av initiativ i respektive land, utan sker på initiativ av lokal polis och andra myndigheter som lever kvar i sovjetsystemets öppet proklamerade judefientlighet.

I motion U636 yrkande 7 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, fp, c, mp) begärs ett tillkännagivande om att regeringen vid behandling av iranska flyktingars möjlighet att få asyl i Sverige måste beakta de händelser i Iran under våren 2000 som inneburit en kraftig försämring när det gäller mänskliga rättigheter. Motionärerna framhåller att efter valet som vanns av reformvänliga strömningar i Iran har de religiösa ledarnas attityd hårdnat och

fått till följd att exempelvis kvinnor inom den iranska kvinnorörelsen fångats.

Magda Ayoub m.fl. (kd) begär i motion Sf645 tillkännagivande om att ett års fortsatt uppehållstillstånd bör beviljas flyktingar från Kosovo som befinner sig i Sverige. Flyktingar som befinner sig i Kosovos närområde bör först återvända (yrkande 19). Motionärerna anser vidare att den grupp av flyktingar från Kosovo som kom till Sverige före kriget våren 2000 och som vistats här i tre eller fyra år bör få permanent uppehållstillstånd (yrkande 20). Enligt motionärerna rör det sig om ca 2 000 personer som av humanitära skäl bör få stanna här.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf605 yrkande 26 ett tillkännagivande om gömda flyktingar. Enligt motionärerna är utredningarna hos utlänningsmyndigheterna så bristfälliga att de som efter ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut gömmer sig bör beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Vissa undantag skall dock kunna göras som t.ex. när den som hotas av avvisning begått ett allvarligt brott.

Även Per Bill m.fl. (m) anför i motion Sf8 att de flyktingar som gömmer sig skall beviljas uppehållstillstånd. Enligt motionärerna skulle ett sådant förfarande innebära starten för en ny svensk flyktingpolitik där den enskildes rättssäkerhet står i centrum. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets ställningstagande

När det gäller den svenska asylpolitiken vidhåller utskottet att den präglas av humanitet och generositet. Som utskottet nämnde i betänkande 1999/2000: SfU11 har Sverige under 1990-talet i förhållande till sin folkmängd tagit emot fler asylsökande och deras anhöriga än de flesta andra länder i västvärlden. Sverige har också varit pådrivande i det internationella samarbetet i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning och för att stärka flyktingars rättsliga skydd. De genomförda ändringarna i asyllagstiftningen motsäger inte detta.

Beträffande skydd för personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet anförde utskottet i betänkande 1996/97:SfU5 följande. Så länge någon enhetlig uppfattning inom EU:s länder inte finns om att personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet skall tillerkännas flyktingstatus anser utskottet att en särskild skyddsregel för dessa bör finnas som ansluter sig till flyktingkonventionen och ger samma starka skydd. Den nya skyddsregeln innebär en avsevärd förstärkning av skyddet i förhållande till vad som då gällde. Utskottet pekar i betänkandet också på att en sammanvägning av de olika skäl för skydd som personer inom dessa grupper kan anföra kan innebära att de kan ges flyktingstatus. Omständigheterna kan också vara sådana att de får skydd på grund av att de känner välgrundad fruktan för att straffas med döden eller utsätts för förnedrande behandling eller bestraffning.

Migrationsverket har nyligen på regeringens uppdrag gjort en analys av den rättsliga regleringen och dess tillämpning när det gäller förföljelse på grund av kön som grund för uppehållstillstånd. Migrationsverket har dels

studerat avgjorda ärenden under tiden 1997–augusti 2000 avseende kvinnliga sökande, dels tagit reda på vilka skäl som åberopats i pågående ärenden oktober–november 2000 vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Sammanfattningsvis konstateras att könsbestämmelsen inte fått den effekt som måhända varit avsedd. Det har emellertid visat sig att det finns många situationer som väl kan betraktas som förföljelse på grund av kön men där andra bestämmelser är tillämpliga. Vissa situationer eller företeelser är också till sin natur sådana att själva könsbegreppet inte framstår som relevant. Teoretiskt sett borde det dock finnas situationer som, bortsett från förföljelse på grund av homosexualitet, faller in enbart under könsbestämmelsen. Att så inte skett i praktiken kan enligt Migrationsverket möjligtvis bero på att det är fråga om ett begränsat antal fall totalt sett där könsrelaterad förföljelse åberopats eller att andra omständigheter i det enskilda fallet har fått avgöra utgången i ärendet.

UNHCR har inlett en översyn av flyktningbegreppet enligt Genèvekonventionen, varvid även det könsbaserade skyddet skall ses över. I översynen hålls globala konsultationer med alla 136 länder som har undertecknat konventionen. Översynen skall utmynna i en skrift om vem som är flyktning. Konsultationerna skall avslutas i december 2001 med ett gemensamt möte med alla länderna.

Utskottet noterar att Europeiska kommissionen avser att under år 2001 föreslå tillnärmning av bestämmelserna om beviljande, kvalitet och innehållet i flyktningstatus och subsidiära skyddsformer som ger lämplig status. Skyddssökande bör ha rimligt lika möjligheter att få lämpligt skydd, oavsett till vilken medlemsstat ansökan ställs.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf6 yrkande 3, Sf605 yrkandena 9, 13 och 14, Sf630, Ju724 yrkande 28, L459 yrkandena 23 och 24, So450 yrkande 10 och U661 yrkandena 3–6.

Faran för en asylsökande att bli mördad måste enligt utskottets mening beaktas vid prövningen av en enskild persons skäl att få uppehållstillstånd i landet. Det uppdrag regeringen givit Migrationsverket att utarbeta riktlinjer för hur kvinnors skyddsbehov bättre skall uppmärksammas och att sprida kunskap om dessa riktlinjer bland berörd personal kan här få betydelse. Uppdraget skall redovisas i april 2001.

Utskottet anser att motion U622 yrkande 3 är tillgodosett med det anförda, och utskottet avstyrker motionen.

När det gäller asylsökande judar från före detta Sovjetunionen vill utskottet hänvisa till sin behandling under förra riksmötet av en motion om att dessa bör beviljas asyl i Sverige. Vid beredningen av denna fråga höll utskottet en utfrågning med Migrationsverket, Utlänningsnämnden och Judiska församlingen i Stockholm. Utfrågningen gällde judarnas situation i Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Vid utfrågningen belystes också den svenska hanteringen av asylansökningarna. En redogörelse för den information som lämnades vid utfrågningen finns redovisad i utskottets betänkande 1999/2000:SfU11 (s. 30–31). I betänkandet konstaterade utskottet att en be-

dömning av skyddsbehovet måste göras i varje enskilt fall. Migrationsverket hade också vidtagit åtgärder för att anpassa tillämpningen till Utlänningsnämndens beslut. Med anledning härav ansåg utskottet att då behandlad motion inte borde föranleda något uttalande från riksdagens sida.

Utskottet gör motsvarande bedömning vad gäller motion K402 yrkande 3, som således avstyrks.

I betänkande 1999/2000:SfU11 (s. 38), i samband med behandlingen av ett motionsyrkande om varsamhet vid utvisning till Iran med hänsyn till situationen där, redogjordes bl.a. för hur utrikesutskottet nyligen beskrivit situationen i landet. Även vad gäller asylsökande från Iran gäller dock att en bedömning av skyddsbehovet måste göras i varje enskilt fall. Utskottet avstyrker därför motion U636 yrkande 7.

Även när det gäller personer som flytt från Kosovo så vill utskottet framhålla att frågan om permanent uppehållstillstånd för asylsökande måste prövas individuellt. Regeringen beslöt dock i december 2000 att återsändandet av dem som haft tillfälligt skydd skulle skjutas upp under vintern till den 15 mars 2001. Migrationsverket har nu inlett återsändandet av dessa personer. Har de sökt asyl, gäller återsändandet dem som har fått avslag på sin asylansökan. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf645 yrkandena 19 och 20.

Utskottet kan inte tillstyrka en ordning där personer som fått avslag på en asylansökan och som håller sig gömda för att undgå verkställighet av ett avvísings- eller utvisningsbeslut enbart på den grunden beviljas uppehållstillstånd. Prövningen av en verkställighet eller av en s.k. ny ansökan skall ske individuellt i förhållande till gällande lag. Med detta avstyrker utskottet motionerna Sf605 yrkande 26 och Sf8 yrkande 1.

Dublkonventionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Dublkonventionen.

Jämför reservationerna 15 (v) och 16 (mp)

Dublkonventionen har till syfte att bestämma vilken medlemsstat som skall ansvara för prövningen av en asylansökan som givits in i en av medlemsstaterna. Enligt Amsterdamfördraget skall konventionen ersättas av ett gemenskapsrättsligt instrument.

Motioner

Margit Gennser m.fl. (m) framhåller i motion Sf5 att Dublkonventionen inte fungerat fullt ut och att konventionens trovärdighet urholkats. Det är därför viktigt att den utvärdering som sker resulterar i en mer effektiv och snabbare process. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

I motion Sf606 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om kriterier för att avgöra vilken medlemsstat i EU som skall ha ansvaret för

att pröva en asylansökan. Regeringen bör i EU enligt motionärerna verka för ett direktiv som ersätter Dublinkonventionen och som grundas på principen att det land där en asylansökan görs skall vara ansvarigt för handläggningen av ärendet.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) anför i motion Sf6 att tillämpningen av Dublinkonventionen blivit alltför snäv. Sverige bör mer använda sig av möjligheten att med den asylsökandes samtycke pröva ansökan även om prövningen formellt enligt konventionen inte åligger Sverige. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Utskottets ställningstagande

En utvärdering av Dublinkonventionen har inletts av Europeiska kommissionen inför utarbetande av en ny rättsakt som skall ersätta den nuvarande konventionen. Kommissionen har i sitt meddelande den 22 november 2000 (KOM (2000) 755) om ett gemensamt asylförfarande angivit att den nya rättsakten troligen kommer att följa konventionens grundläggande principer med vissa förbättringar på erfarenhetens grund. Inrättas ett gemensamt asylförfarande och en enhetlig status blir det enligt kommissionen dock naturligare än i dagsläget att överväga om man bör använda ett system där det enda kriteriet är var ansökan görs som kompletteras av ett förenklat och tack vare Eurodac effektivt system för återtagande.

Utskottet anser inte att riksdagen nu skall göra något uttalande om Dublinkonventionen, varför motionerna Sf5 yrkande 6, Sf606 och Sf6 yrkande 8 avstyrks.

Gränskontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- Schengen och fri rörlighet
- transportörsansvar
- kontroll av resehandlingar.

Jämför reservationerna 17 (v, kd, c, fp, mp), 18 (v, kd, c, fp, mp) och 19 (v)

Gränskontrollfrågor har tidigare behandlats i olika arbetsgrupper, dels inom EU, dels inom ramen för Schengensamarbetet. Med anledning av Schengensamarbetets integrering i EU-arbetet har gränskontrollfrågorna samordnats i en särskild arbetsgrupp under första pelaren. Arbetsgruppen diskuterar bl.a. frågor som rör personkontrollen vid EU:s yttre gränser, utplacering av dokumentrådgivare på flygplatser och utsändande av s.k. sambandsmän till gränskontrollstationer vid EU:s yttre gränser.

Schengensamarbetets huvudsyfte är att uppnå fri rörlighet för personer mellan de deltagande staterna. Med fri rörlighet i detta sammanhang avses att ingen personkontroll skall genomföras vid gräns mellan deltagande stater.

Samarbetet bygger på ett avtal från 1985 och en tillämpningskonvention från 1990. Härutöver finns ett antal tillämpningsföreskrifter. Samarbetet omfattar i dag samtliga EU:s medlemsstater (med undantag för Irland och Storbritannien) samt Island och Norge. De nordiska staternas operativa inträde har skett den 25 mars 2001. Schengenregelverket bygger bl.a. på att deltagande stater harmoniserat sina viseringsbestämmelser och regler för personkontroll vid de yttre gränserna m.m. I samarbetet ingår också ett gemensamt datoriserat informationssystem, Schengen Information System (SIS), som innehåller uppgifter om personer som skall nekas inresa, personer som är efterlysta, stulna vapen m.m.

Motioner

I motion Sf615 av Gudrun Schyman m.fl. (v) anförs att regeringen måste motsätta sig varje reglering i EU som skärper transportörsansvaret och verka för att de regler som nu finns avvecklas (yrkande 2). Motionärerna anser också att systemet med Airline Liaison Officers måste avvecklas. Systemet innebär att statliga tjänstemän stationeras vid ambassader och konsulat för att hjälpa flygbolagens personal med äkthetskontroller av resehandlingar. Av de handböcker som dessa tjänstemän använder, liksom av registreringsrapporter om deras aktiviteter, framgår att det i dessa inte finns några resonemang om skydd för flyktingar eller mänskliga rättigheter över huvud taget (yrkande 3).

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf605 yrkande 3 ett tillkännagivande om ett svenskt initiativ till att målet för tullarbetet och gränskontrollen i EU förskjuts mot säkerhet för människor för att undvika tragedier där människor i värsta fall omkommer instängda i lufttäta containrar.

I motion Sf645 yrkande 2 av Magda Ayoub m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att de villkor som gäller för inresa till länder inom Schengenområdet inte får utnyttjas till att stänga asylsökande ute. Enligt motionärerna innebär samarbetet att det blir nödvändigt att stärka gränskontrollen i förhållande till medborgare från tredje land.

Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) anför i motion U511 att Schengensamarbetet innebär att den fria rörligheten begränsas. Genom att införa stränga viseringsbestämmelser minskas antalet flyktingar som ens kommer fram till ett medlemsland. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Utskottets ställningstagande

Avsikten med Schengensamarbetet är att Europa på sikt kan bli ett område utan inre gränser. En naturlig del av en sådan utveckling är att den yttre gränskontrollen stärks som motvikt till avskaffandet av den inre gränskontrollen och för att motverka en ökad brottslighet.

Vid riksdagens godkännande av Sveriges anslutning till Schengensamarbetet hänvisade utskottet (yttr. 1997/98:SfU3y) bl.a. till att såväl nuvarande som tidigare regeringar lagt stor vikt vid det internationella samarbetet i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning och för att stärka flyktingars rättsliga skydd. Utskottet erinrade också om att EU:s framtida flyktingpolitik

bygger bl.a. på att alla medlemsstater har slutit upp kring Europakonventionen och FN:s flyktingkonvention. Utskottet vidhåller denna uppfattning och anser att motionerna Sf645 yrkande 2 och U511 yrkande 7 därmed är tillgodosedda.

I samband med det operativa inträdet i Schengen har nu ifrågasatts om de svenska reglerna om transportörsansvar stämmer överens med bestämmelserna i Schengenkonventionen när det gäller möjligheten att ålägga en transportör ekonomiska sanktioner. Regeringen har därför givit Anhörigkommittén i tilläggsdirektiv (dir. 2000:81) att göra en översyn av utlänningslagens bestämmelser om transportörsansvar. Vid utredningsarbetet skall kommittén beakta de internationella åtaganden som Sverige har gjort på området, särskilt artikel 26.2 i Schengenkonventionen, samt det övriga internationella arbete som pågår. Utredningen bör presentera förslag till den författningsreglering som behövs för att uppfylla Sveriges internationella åtaganden. Det understryks att eventuella förslag självfallet måste vara förenliga med Genèvekonventionen. Uppdraget skall redovisas senast den 31 juli 2001.

Här bör också nämnas att Frankrike har presenterat ett direktivförslag som gäller transportörsansvar och som nu diskuteras i rådet. Den svenska ståndpunkten, som den angavs i en rådspromemoria från Utrikesdepartementet inför ministerrådsmöte för rättsliga och inrikes frågor den 30 november – den 1 december 2000, är att sanktioner aldrig får riktas mot asylsökande samt att transportörer måste undantas från ansvar om de personer som befordras accepteras som asylsökande.

Utskottet kan konstatera att frågan om hur ett transportörsansvar bör utformas för närvarande är aktuell såväl i Anhörigkommittén med anledning av Schengensamarbetet som i ministerrådet, något som kan komplicera beredningsarbetet. Utskottet anser dock inte att riksdagen nu bör göra något uttalande i frågan, varför motionerna Sf615 yrkandena 2 och 3 samt Sf605 yrkande 3 avstyrks.

Massflykt och tidsbegränsade uppehållstillstånd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om massflykt och tidsbegränsade uppehållstillstånd.

Gällande ordning

I en massflyktssituation får tidsbegränsade uppehållstillstånd ges under högst två år. Regeringen har i 2 kap. 4 a § utlänningslagen bemyndigats att i en förordning meddela när sådana tillstånd skall ges. Föreskrifterna skall anmälas till riksdagen inom tre månader. Om ett återvändandeprogram har inletts, kan tiden förlängas med högst två år. Vid massflykt förutsätts också konsul-

tationer med andra länder och internationella organisationer om fördelning av ansvar för att ge de drabbade stöd och skydd.

Bestämmelserna har hittills tillämpats för den massflyktssituation som krisen i Kosovo föranledde. Enligt förordningen (1999:209) om tidsbegränsade uppehållstillstånd i vissa utlänningsärenden skulle medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien, som kom från provinsen Kosovo och som inte kunde återvända dit på grund av förhållandena där, anses ha behov av tillfälligt skydd. Under förutsättning att personerna hade behov av skydd i Sverige fick de beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Den första tillståndsperioden skulle vara elva månader, senare dock begränsat till längst den 30 april 2000, då förordningen också skulle upphöra att gälla.

Motioner

Bo Könberg och Johan Pehrson (fp) begär i motion Sf7 yrkande 2 ett tillkännagivande om att det nu bör läggas fram ett nationellt massflyktsförslag som värnar den individuella asylrätten. Motionärerna menar att den svenska regeringen i stället för att nu agera inväntar resultatet av ett EU-förslag om massflykt som enligt motionärerna brister i respekt för den individuella asylrätten. Ett sådant yrkande förs också fram av Lars Leijonborg m.fl. (fp) i motion Sf605 yrkande 21. De senare anför också att det inte är möjligt att i förväg fastställa vad som kan anses utgöra en massflyktssituation. En bedömning bör i stället ske från fall till fall i samråd med UNHCR (yrkande 19). Motionärerna motsätter sig också tillfälliga uppehållstillstånd som ett regelmässigt inslag i svensk flyktingpolitik (yrkande 20).

Utskottets ställningstagande

Som en följd av kriget i Jugoslavien och den massflyktssituation Europa ställdes inför presenterade Europeiska kommissionen två förslag, 1997 och 1998, om tillfälligt skydd, som dock inte ledde till beslut. Efter Amsterdamfördragets ikraftträdande har kommissionen den 24 maj 2000 lagt ett nytt förslag. Förslaget gäller direktiv om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta.

Frågan är en prioritet för det svenska ordförandeskapet och förhandlingar pågår för närvarande i rådsarbetsgruppen för asyl. Bedömningen är att en politisk överenskommelse skall kunna träffas på rådsmötet i maj. Utestående frågor är artikel 4, giltighetstiden, artiklarna 5–6, beslutandeförfarande, artikel 16, tillgång till asylförfarandet samt artikel 25, solidaritet.

Såväl Storbritannien som Irland bedömer att de kommer att ansluta sig till direktivet.

Eftersom ett rådsbeslut ser ut att kunna förväntas relativt snart bör detta avvaktas innan regeringen lägger fram förslag om svensk lagstiftning i frågan. Utskottet avstyrker därför motionerna Sf7 yrkande 2 och Sf605 yrkandena 19 och 21. Utskottet instämmer däremot i att tillfälliga uppehållstillstånd inte

skall vara något regelmässigt inslag i svensk flyktingpolitik. Motion Sf605 yrkande 20 är därmed tillgodosett.

Familjeåterförening

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om familjeåterförening.
Jämför reservationerna 20 (m), 21 (kd) och 22 (c, fp)

Gällande ordning

I 2 kap. 4 § utlänningslagen regleras i vilka fall uppehållstillstånd får ges till andra personer än skyddsbehövande. Genom ändringarna i utlänningslagen fr.o.m. 1997 preciserades familje- och anhörigbegreppen i lagen. Enligt nu gällande bestämmelser får uppehållstillstånd beviljas make, maka eller sambo och ogifta barn under 18 år till någon som är bosatt i Sverige eller fått uppehållstillstånd för bosättning här. Vidare får uppehållstillstånd ges till andra nära anhöriga som ingått i samma hushåll som en sådan person. Homosexuella förhållanden likställs med heterosexuella. Det finns också en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd till en utlänning som annars har särskild anknytning till Sverige. Det kan i sådana fall exempelvis röra sig om en person som inte tidigare är gift eller sambo med någon här i landet och som skall komma hit för att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande och som enligt den praxis som rådde före den 1 januari 1997 beviljades uppehållstillstånd. Det kan också röra sig om en nära anhörig till en som fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande.

Uppehållstillstånd kan också beviljas en utlänning som av humanitära skäl bör få bosätta sig i Sverige eller en utlänning som har fått arbetstillstånd eller som har sin försörjning ordnad på annat sätt.

Vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd enligt förevarande bestämmelser skall beaktas om utlänningen kan förväntas föra en hederlig vandel.

Uppehållstillstånd i anknytningsfall skall utverkas före inresan till Sverige, och en ansökan om uppehållstillstånd får som huvudprincip inte bifallas efter inresan. Undantag skall dock kunna göras om utlänningen har stark anknytning till en i Sverige bosatt person och det skäligen inte kan krävas att utlänningen återvänder till ett annat land för att ge in ansökan där.

Motioner

Margit Gennser m.fl. (m) begär i motion Sf5 yrkande 8 ett beslut om att försörjningsansvar vid familjeåterförening utreds. Om ett försörjningsansvar införs kan enligt motionärerna reglerna för anhöriginvandring göras mer generösa. Kommittén för översyn av utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring bör därför få tilläggsdirektiv i detta avseende.

I motion Sf605 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) anförs att utredningen om anhöriginvandringen omedelbart måste påbörja sitt arbete (yrkande 15). På EU-nivå är det enligt motionärerna synnerligen viktigt att det kommer till stånd gemensamma minimiregler för rätt till familjeåterförening. Det är inte hållbart att det finns en stort antal olika definitioner av vem som är att anse som anhörig (yrkande 16).

Magda Ayoub m.fl. (kd) begär i motion Sf645 yrkande 6 ett beslut om att återinföra den s.k. sista länken-bestämmelsen. Enligt motionärerna är det inte nödvändigt att i detta avseende invänta resultatet av Anhörigutredningens arbete. Motionärerna anser också att utredningen bör få tilläggsdirektiv att ta fram tydliga och klara regler för när anhöriginvandring kan komma i fråga (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

I ett tillkännagivande till regeringen (bet. 1998/99:SfU5, rskr. 1998/99:162) begärde riksdagen att de bestämmelser i utlänningslagen som reglerar anhörigas invandring utanför kärnfamiljen och som trädde i kraft den 1 januari 1997 borde utvärderas. I utvärderingen borde uppmärksammas speciellt udda och ömmande fall liksom även sista länken-fall och andra speciella anknytningar.

I en av regeringen tillsatt parlamentarisk kommitté skall utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring till Sverige utredas. I direktiven till utredningen (dir. 2000:36) anges bl.a. att kommittén skall utvärdera effekterna av de ändringar av utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring som trädde i kraft den 1 januari 1997. Speciellt udda och ömmande fall skall uppmärksammas liksom s.k. sista länk-fall och andra speciella anknytningar där humanitära skäl kan tala för att medge invandring. Möjligheten för äldre anhöriga att hålla kontakt med anhöriga i Sverige genom att få visering och uppehållstillstånd för besök skall också beaktas. Mot bakgrund härav och med beaktande av utvecklingen inom EU skall Anhörigkommittén överväga om utlänningslagens bestämmelser behöver ändras, särskilt med hänsyn till personer med samtliga nära släktingar här ("sista länk"-fall).

Beträffande utvecklingen i EU anges att kommittén särskilt skall beakta det förslag till direktiv om rätt till familjeåterförening som lades fram under början av år 2000 (KOM (1999) 638), där kommissionen föreslår bl.a. att den i EU bosatte skall anses som sökande och inte den person som befinner sig i utlandet, även unionsmedborgare som inte utövat sin rätt till fri rörlighet skall omfattas av de mer generösa reglerna för familjeåterförening i rådets förordning (EG) nr 1612/68 och anhöriga i rakt uppstigande led skall ges möjlighet att återförenas, om ett beroendeförhållande till den i EU bosatte föreligger och ett familjemässigt stöd i ursprungslandet saknas. Kommissionen föreslår också att det skall finnas möjlighet att tillämpa en ordning med försörjningskrav, inkluderande sjukvårdsförsäkring, dock inte för flyktingar och andra skyddsbehövande. Vidare föreslås att direktivet skall omfatta endast "anknytningar" av varaktig karaktär medan övriga fall överlämnas för reglering i

nationell lagstiftning. Kommittén skall slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 juni 2001.

I sammanhanget vill utskottet påpeka att kommissionen i oktober 2000 lagt fram ett ändrat förslag till direktiv om familjeåterförening (KOM (2000) 624). Behandlingen av detta förslag prioriteras under det svenska ordförandeskapet och enligt uppgift fortskrider beredningsarbetet i ifrågavarande arbetsgrupp bra. Utskottet anser att det anförda tillgodoser syftet med motion Sf605 yrkande 16.

I övrigt anser utskottet att resultatet av kommitténs arbete bör avvaktas och avstyrker med det anförda motionerna Sf5 yrkande 8 samt Sf645 yrkandena 6 och 7. Motion Sf605 yrkande 15 är tillgodosedd med det arbete som inletts i Anhörigkommittén.

Uppehållstillstånd på grund av anknytning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- uppehållstillstånd på grund av anknytning
- arrangerade äktenskap.

Jämför reservation 23 (v, fp, mp)

Gällande ordning

Den 1 juli 2000 har genom ändringar i utlänningslagen skyddet för kvinnor i anknytningsärenden förstärkts (prop. 1999/2000:43, bet. 1999/2000:SfU9, rskr. 1999/2000:159). När det gäller s.k. snabba anknytningar, dvs. en anknytning som inte bestått någon längre tid, skall ett uppehållstillstånd vid första beslutstillfället tidsbegränsas, s.k. uppskjuten invandringsprövning. Ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd eller ett permanent uppehållstillstånd får ges om förhållandet består. Uppskjuten invandringsprövning tillämpas normalt under två år innan permanent uppehållstillstånd beviljas.

Fortsatt uppehållstillstånd kan beviljas även om förhållandet upphört inom tvåårstiden för den uppskjutna invandringsprövningen, om sökanden eller sökandens barn utsatts för våld eller för handlingar som innefattar allvarlig kränkning av sökandens eller barnets frihet eller frid.

Ett uppehållstillstånd kan också nekas en sökande innan bosättning sker här i landet även om förhållandet framstår som seriöst, om det finns en påtaglig risk för att sökanden kommer att utsättas för våld eller annan allvarlig kränkning i förhållandet.

Motioner

I motion A812 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) anförs att varje år gifter sig utländska kvinnor med svenska män och flyttar till Sverige. De flesta kvinnor får en bra tillvaro. De kvinnor som blir utsatta för misshandel har en svår situation eftersom de om de lämnar mannen riskerar att bli utvisade om de har

vistats kortare tid än två år i Sverige. En prövning om att få uppehållstillstånd bör för dessa kvinnor göras utan dröjsmål, och om de så önskar bör de få ett uppehållstillstånd förutsatt att det inte rör sig om ren skeninvandring. I yrkande 24 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Carina Hägg (s) anför i motion Sf623 att det förekommer att unga kvinnor kontakter Migrationsverket och uppger att de inte kan godta ett arrangerat äktenskap. Det svenska samhället måste enligt motionären vara tydligt och garantera kvinnors och unga flickors rättigheter. De skall inte behöva riskera sin frihet och rätten till egna livsval när de lever i Sverige. En utredning om hur tvångsäktenskap hanteras bör företas. Motionären begär ett tillkännagivande om det anförda.

I motion Sf620 yrkande 1 av Berndt Ekholm (s) begärs ett tillkännagivande om förbättrade möjligheter att ansöka om uppehållstillstånd i Sverige utan att den sökande behöver lämna landet. Som exempel på en sådan situation nämns att många asylsökande ingår äktenskap under handläggningstiden och sedan söker uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Utskottets ställningstagande

Som framgått har regelverket avseende uppehållstillstånd på grund av anknytning nyligen ändrats. De företagna förändringarna innebär ett förstärkt skydd för de kvinnor som har uppehållstillstånd med s.k. uppskjuten invandringsprövning. I de fall det görs sannolikt att sökanden eller dennes barn utsatts för övergrepp av allvarlig art under sammanboendet och förhållandet upphört främst på grund av detta skall uppehållstillstånd i regel beviljas. Enligt uttalanden i förarbetena till den ovan nämnda lagändringen förutsätter detta dels att sammanboendet inte varit helt kortvarigt, dels att det från början varit fråga om ett seriöst förhållande. Att en prövning om uppehållstillstånd i de fall där förhållandet upphört inom tvåårsperioden görs med minsta möjliga tidsutdräkt är enligt utskottets mening givet. Migrationsverket har dock uppgivit att antalet anknytningsärenden ökat något och att varje ärende nu tar längre tid att utreda eftersom båda parter hörs muntligen. Utskottet förutsätter att effekterna av de nya bestämmelserna fortlöpande följs. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf620 yrkande 1 och A812 yrkande 24.

I det nämnda betänkandet 1999/2000:SfU9 anförde utskottet med anledning av motioner om arrangerade äktenskap bl.a. följande. Utskottet delar dock regeringens uppfattning att när det är fråga om förhållanden som kan konstateras ha sin bakgrund i ett traditionellt kulturmönster bör uppehållstillstånd kunna beviljas trots att parterna träffats i begränsad omfattning och kanske saknar närmare kunskap om varandra. Utskottet vill framhålla att uppehållstillstånd inte skall beviljas vid tvångsäktenskap. Därvidlag blir, såsom också framhålls i propositionen, den muntliga utredningen av mycket stor betydelse och måste omgärdas med olika åtgärder för att säkerställa att det verkligen är parternas fria vilja som kommer till uttryck vid arrangerade äktenskap.

I Anhörigkommitténs uppdrag ingår också att överväga om den s.k. seriositetsprövningen vid arrangerade äktenskap kan förbättras. I direktiven anges bl.a. att tidigare utredningar konstaterat att det finns framför allt kvinnor som far illa i arrangerade äktenskap.

I avvaktan på resultatet av utredningens arbete bör riksdagen inte göra något ytterligare uttalande. Utskottet avstyrker motion Sf623.

Visering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- viseringspliktiga länder
- visum för släktbesök
- besöksutbyte med Ryssland.

Jämför reservationerna 24 (v, kd, fp) och 25 (v, kd, c, fp, mp)

Gällande ordning

En utlänning som reser in i eller vistas i Sverige skall ha visering om inte utlänningen har uppehållstillstånd eller är medborgare i annat nordiskt land. Regeringen får föreskriva andra undantag från kravet på visering. Visering innebär tillstånd att resa in i och vistas i Sverige under viss kortare tid och ges för högst tre månaders vistelse vid varje tillfälle om inte annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar. Visering får begränsas även i övrigt och får förenas med de villkor som kan behövas.

Regeringens föreskrifter om undantag från viseringsplikt m.m. finns i 2 kap. utlänningsförordningen. Enligt 6 § får visering ges för längre tid än tre månader, dock högst ett år, om det föreligger särskilda skäl för det.

Förordning EG 539/2001 gäller fastställande av en förteckning över tredje länder vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar EU:s yttre gränser och en förteckning över de länder vars medborgare är undantagna från detta krav.

Motioner

I ett antal motioner tas upp frågor som rör den förteckning över tredje länder vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar EU:s yttre gränser och de svårigheter den får till följd för människor som vill söka en fristad i något av medlemsländerna.

I motionerna Sf7 yrkande 5 av Bo Könberg och Johan Pehrson (fp), Sf605 yrkandena 4 och 5 samt K398 yrkande 16 av Lars Leijonborg m.fl. (fp), Sf645 yrkande 8 av Magda Ayoub m.fl. (kd) och Sf615 yrkande 1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs tillkännagivanden om att listan över viseringspliktiga länder bör göras kortare och att EU:s viseringspolitik inte bör användas

för att hindra skyddsbehövande från att söka skydd i ett EU-land. Den nuvarande politiken får också till följd att människosmugglingen kan öka.

I motion Sf605 yrkande 18 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att den svenska viseringspolitiken vad gäller släktbesök måste göras mer generös. Det är oacceptabelt att människor som inte begått brott inte kan få besök av sina anhöriga i sitt nya hemland. I många fall avslår Migrationsverket slentrianmässigt ansökningar bara på den grunden att det inte kan uteslutas att en besökande kan komma att ansöka om uppehållstillstånd under vistelsen i Sverige.

Även Magda Ayoub m.fl. (kd) begär i motion Sf645 yrkande 9 en mer generös viseringspolitik för släktbesök. Det kan enligt motionärerna inte tolereras att anhöriga och närstående förvägras besöka sina släktingar. Motionärerna anför vidare att de olika rutiner ambassaderna har måste utredas och att samma krav måste ställas på den sökande oavsett vilket land man söker från (yrkande 10). Den referensblankett som den sökandes anförvant i Sverige skall fylla i är både omfattande och svårförståelig. Det är viktigt att i detta avseende tänka på att många referenspersoner har svenska som sitt andra språk och därför kan behöva hjälp med ifyllandet. Referensblankettens utformning och språk bör enligt motionärerna ses över så att blanketten blir lättare att fylla i (yrkande 11).

I motion Sf642 av Lennart Klockare och Kristina Zakrisson (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen tillsammans med övriga nordiska länder och EU verkar för att bestämmelserna för resor till och från Ryssland förenklas. Motionärerna framhåller att Sverige har goda kontakter med Ryssland. Motiven för kontakterna är ekonomiska och kulturella och bör stimulera till ett samarbete som syftar till att skapa en fredlig framtid. Från och med hösten 1999 har nya besvärliga och för resenärerna kostnadskrävande bestämmelser införts för den som vill besöka Ryssland. Svårigheterna rör i första hand visumhandlingar, inbjudningar och viseringsavgifter. Om inte det förhållandet ändras kommer Sverige att förlora viktiga kontakter med Ryssland.

Utskottets ställningstagande

Av det av riksdagen godkända betänkandet Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv (bet. 1996/97:SFU5, rskr. 1996/97:80) framgår att det övergripande målet för den svenska viseringspolitiken är att skapa så stor frihet som möjligt för personer att röra sig över gränserna. Det är av största vikt att kontakter mellan människor i olika länder underlättas, såväl i fråga om släktkontakter som kommersiella och kulturella förbindelser på olika plan. Önskemålet om fri rörlighet måste dock ställas mot nödvändigheten av att upprätthålla den reglerade invandringen. Utskottet framhöll i betänkandet att viseringspolitiken i särskilt hög grad är en del av vår invandringspolitik, där det är nödvändigt att politiken inte skiljer sig alltför mycket från våra grannländers. En svensk viseringsfrihet i förhållande till länder vars medborgare är viseringspliktiga i de flesta andra länder skulle kunna leda till ett mycket stort invandringstryck, menade utskottet. I propositionen (1996/97:25) redovisades också

de åtaganden rörande visering som Sveriges medlemskap i EU respektive anslutning till Schengensamarbetet medför. Beträffande förhållandet mellan viseringspolitik och möjligheten att söka asyl anförde regeringen att viseringskrav endast i mycket liten utsträckning torde hindra människor från att söka skydd, men att det däremot kan vara ett hinder för dem att söka asyl just i Sverige. Regeringen framhöll emellertid att det inte finns någon rätt för asylsökande att själv välja asyländ. Om andra länder får ta emot oproportionellt många skyddsbehövande får detta lösas genom internationellt samarbete. När det gäller besök av släktingar och besök av kommersiella och kulturella skäl underströk regeringen vikten av att viseringskrav inte i onödan försvårar detta. Vidare erinrades om att det ankommer på Migrationsverkets styrelse att besluta bl.a. om riktlinjer för verkets beslut i ärenden om visering och om att representanter för fem av riksdagspartierna ingår i styrelsen.

Utskottet vidhåller denna uppfattning om viseringspolitiken. Utskottet vill också nämna att ministerrådet nyligen antagit förordning EG 539/2001 om vilka länders medborgare som behöver visering respektive vilka som är undantagna från viseringskravet. Genom denna förordning harmoniseras viseringspolitiken fullt ut vad avser landförteckningarna, vilket i sin tur innebär att det inte längre finns några tredje länder för vilka medlemsstaterna ensidigt får bestämma om medborgarna i dessa länder skall omfattas av viseringskrav eller inte. Förordningen ersätter tidigare förordning och Schengenregelverkets förteckning.

Enligt uppgift avser regeringen att verka för att listan över viseringspliktiga länder blir så kort som möjligt. Detta tillgodoser motionerna Sf7 yrkande 5, Sf605 yrkandena 4 och 5, K398 yrkande 16, Sf645 yrkande 8 och Sf615 yrkande 1.

Vad gäller visum för släktbesök kan nämnas att Migrationsverkets styrelse nyligen har beslutat om riktlinjer för visumhanteringen, något som inte funnits tidigare. Vidare har Riksdagens revisorer upprättat en informationsrapport, Visum för besök i Sverige – regler, riktlinjer och praktisk hantering, beslutad av revisorerna i plenum den 8 februari 2001. Revisorerna anser mot bakgrund av den information som inhämtats att regeringen bör ta ytterligare initiativ till att förbättra statistiken över viseringar och visumavhopp efter medborgarskap samt resultaten av avhoppet i form av erhållna uppehållstillstånd. Vidare anser revisorerna att sambandet mellan visering och uppehållstillstånd bör klargöras så att politiken blir konsistent. En tydligare vägledning från regeringens sida vad gäller riktlinjerna för visering vore också önskvärd enligt revisorerna.

Utskottet, som noterar att det även ingår i Anhörigkommitténs uppdrag att beakta möjligheten för äldre anhöriga att hålla kontakt med anhöriga i Sverige genom att visering och uppehållstillstånd för besök beviljas, förutsätter att de förhållanden som påtalats av Riksdagens revisorer uppmärksammas av regeringen.

Något uttalande med anledning av motionerna Sf605 yrkande 18 och Sf645 yrkandena 9–11 bör riksdagen inte göra, varför motionerna avstyrks.

Även frågan om visum m.m. för besöks- och affärsutbyte med Ryssland togs upp vid utskottets utfrågning av Migrationsverket den 6 februari 2001. Från Migrationsverkets sida anfördes att visumansökningarna hanteras generöst. Den svenska ambassaden i Moskva beviljar årligen ca 40 000 visumansökningar och generalkonsulatet i St Petersburg beviljar årligen tiotusentals ansökningar. Eftersom s.k. avhopp från Ryssland har varit få bifalls merparten, dock är handläggningstiderna långa eftersom antalet ansökningar är så stort. Utskottet förutsätter att Migrationsverket fortlöpande följer hur handläggningstider m.m. utvecklas när det gäller visumansökningar för besök i Sverige så att besöksutbyte mellan länderna underlättas. Såväl inom EU som i det nordiska samarbetet prioriteras samarbete med Ryssland – i det nordiska samarbetet gäller detta i första hand nordvästra Ryssland, som hör till det s.k. närområdet – och även detta bör främja besöksutbyte med Ryssland. Det anförda tillgodoser enligt utskottets mening motion Sf642.

Arbetskraftsinvandring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- arbetskraftsinvandring
- delegering till universitet och högskolor
- utländska bärplockare.

Jämför reservationerna 26 (m), 27 (c, fp), 28 (mp) och 29 (v)

Motioner

Margit Gennser m.fl. (m) begär i motion Sf5 yrkande 1 ett tillkännagivande om arbetskraftsinvandring. Arbets- och uppehållstillstånd bör kunna beviljas om en sökande kan visa att ett seriöst arbetserbjudande föreligger. Motionärerna anser också att en översyn av regelverket beträffande arbetskraftsinvandring snarast bör genomföras.

I motion Sf8 av Per Bill m.fl. (m) begärs tillkännagivanden om att alla som på egen hand kan försörja sig här i landet bör beviljas arbets- och uppehållstillstånd (yrkande 2) och att regeringen bör lägga fram förslag om en fri arbetskraftsinvandring (yrkande 3). Vidare begär Per Bill m.fl. (m) i motion Sf628 ett tillkännagivande om att möjliggöra en svensk motsvarighet till ”Green Card”. Motionärerna anser att Sverige skall ha en öppen invandringspolitik där alla som vill skapa sig en bättre framtid är välkomna. Det amerikanska systemet med Green Card har inneburit att hundratusentals ofta högutbildade personer fått möjlighet till permanent uppehållstillstånd. Grunddragen i systemet bör anammas av Sverige.

I motion Sf619 yrkande 2 av Maud Ekendahl och Hans Hjortzberg-Nordlund (m) begärs ett tillkännagivande om att en viss arbetskraftsinvandring bör eftersträvas. Motionärerna framhåller att Sverige behöver välutbil-

dade människor från andra länder för att vårt land i längden skall kunna hävda sig i en globaliserad värld. Arbetskraftsinvandrare har tidigare gjort värdefulla insatser i Sverige.

I motion Sf605 anför Lars Leijonborg m.fl. (fp) att det finns det mycket som talar för att Sverige inom en snar framtid kommer att stå inför en betydande arbetskraftsbrist. Regeringen bör därför snarast tillsätta en utredning för att se över möjligheterna till en modern politik för arbetskraftsinvandring. I detta bör inbegripas möjligheten att på plats i Sverige ansöka om arbetstillstånd och att ansvaret för tillstånd flyttas över från Migrationsverket till Arbetsmarknadsstyrelsen. I yrkande 17 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) anför i motion Sf6 att den demografiska utvecklingen är oroande och att det därför finns skäl att öka invandringen. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

Göran Lindblad (m) begär i motion Sf618 att riksdagen beslutar om möjlighet för universitet och högskolor att på Migrationsverkets delegation bevilja temporära uppehållstillstånd för studenter och forskare. En sådan reform vore enligt motionären angelägen för att undvika onödig byråkrati vid utbyte av forskare och studenter.

I motion Sf602 av Rolf Gunnarsson (m) begärs ett tillkännagivande om registrering av bärplockare. Enligt motionären finns det exempel på orter i landet som under sommaren 2000 fick uppleva en kraftigt ökad brottslighet. Detta skedde i kombination med människor som lockats till Sverige för att plocka bär. De flesta utländska bärplockare följer gällande lagar men den ökade brottsligheten som rapporterats i anslutning till bärplockning skapade irritation på olika orter. För att undgå de omtalade problemen bör möjligheten att registrera bärplockare som tillfälligt vistas i Sverige prövas.

Carin Lundberg (s) anför i motion Sf626 att det finns ett flertal exempel på hur billig arbetskraft genom orealistiskt utlovade förtjänstmöjligheter lockats till Sverige för att under kort tid plocka bär. Det är heller inte rimligt att svenska skattebetalare skall stå för kostnaderna för bärplockarnas återresa då dessa saknat medel. Motionären begär ett tillkännagivande om att en översyn bör göras av de förutsättningar som styr möjligheten att rekrytera tillfällig utländsk arbetskraft till säsongbetonade arbeten.

I motion Sf644 av Gunilla Wahlén m.fl. (v) anför att om arbetstillstånd skall beviljas i bärplockningsbranschen skall arbetsgivaren erbjuda villkor som garanterar lön vid anställning. De som bäst känner till och har det största intresset av goda arbetsvillkor är de fackliga organisationerna. Innan tillstånd beviljas bör därför arbetsvillkoren granskas och godkännas av en facklig organisation. Motionärerna begär ett tillkännagivande om det anförda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis konstatera att i och med att Sverige blev medlem i EU öppnades den svenska arbetsmarknaden för flera hundra miljoner människor. Varje år utfärdas dessutom några hundra arbetstillstånd med permanent

uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl. Utöver sådana tillstånd har antalet tillfälliga arbetstillstånd ökat under senare år. År 2000 beviljades sammanlagt nära 20 000 tillfälliga tillstånd. Det är en ökning från 15 000 år 1999. Dessa tillstånd kan gälla tidsperioder från några dagar upp till 48 månader. Migrationsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) är de myndigheter som ansvarar för utfärdandet av tillstånd. Myndigheterna kan i samråd med arbetsmarknadens parter utnyttja den flexibilitet som finns inom gällande regelverk. Vidare har regeringen uppdragit åt Migrationsverket att i samarbete med AMS lämna förslag på vad som kan göras inom gällande lagstiftning för att bättre kunna tillgodose de ökade behoven av arbetskraft, främst inom data- och teknikyrken. Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2001. I ett interpellationssvar den 13 februari 2001 om behovet av arbetskraftsinvandring anförde statsrådet Maj-Inger Klingvall att man med ledning av Migrationsverkets rapport kommer att göra en bedömning av hur väl regelverket är anpassat till behovet av arbetskraft från länder utanför EU/EES-området. Hon framhöll därvid vikten av att eventuell arbetskraftsinvandring inte medverkar till arbetslöshet bland personer med utländsk bakgrund som bor här i landet. Sverige måste i första hand se till att de som redan bor här kommer in på arbetsmarknaden. Statsrådet framhöll också att det förelåg andra initiativ inom området. En arbetsgrupp med representanter från flera departement har tagit fram ett analysunderlag angående bristen på arbetskraft. Underlaget kommer att vara en av flera utgångspunkter för ett fortsatt arbete som planeras ske i en styrgrupp av statssekreterare samt i en arbetsgrupp som skall samordnas av Näringsdepartementet. Uppdraget är att under år 2001 beskriva utbudet av arbetskraft i Sverige och ge förslag till åtgärder i syfte att öka arbetskraftsutbudet. I analysen kommer också att ingå frågor om arbetskraftsinvandring. Avslutningsvis underströk statsrådet att arbetskraftsinvandringen till Sverige inte får ske till priset av social dumpning, ökade löneklyftor eller urholkad arbetsrätt. Sverige har aldrig haft gäst-arbetare och skall fortsättningsvis inte heller ha det. Sverige vill heller inte bidra med någon ”brain drain” från ursprungsländerna.

I slutet av år 2000 lade Europeiska kommissionen fram ett meddelande om en gemensam invandringspolitik (KOM (2000) 757). I meddelandet föreslås ett mer omfattande samarbete för att samordna information och åtgärder för att på längre sikt tillgodose behovet av arbetskraftsinvandring i medlemsländerna. Enligt kommissionen behövs det först en bred debatt i frågan i medlemsländerna och i Europaparlamentet. Resultatet av denna debatt kommer att behandlas vid en konferens under det belgiska ordförandeskapet hösten 2001.

Mot bakgrund av det anförda kan utskottet konstatera att det pågår ett relativt omfattande kartläggnings- och analysarbete med avseende på en arbetskraftsbrist och ett eventuellt behov av arbetskraftsinvandring såväl nationellt som inom EU. Utskottet finner inte skäl att riksdagen nu skall göra några uttalanden angående arbetskraftsinvandring. Utskottet avstyrker motionerna Sf5 yrkande 1, Sf6 yrkande 2, Sf8 yrkandena 2 och 3, Sf605 yrkande 17, Sf619 yrkande 2 och Sf628.

Vad gäller motionsyrkandet om att rätten att bevilja uppehållstillstånd i vissa avseenden skall delegeras till universitet och högskolor vill utskottet hänvisa till behandlingen av ett liknande yrkande i betänkande 1999/2000: SfU11. Utskottet avstyrkte där yrkandet med motiveringen att i 2 kap. 7 § utlänningslagen föreskrivs att regeringen och, i den utsträckning regeringen föreskriver, Migrationsverket får ge andra myndigheter rätt att besluta om bl.a. uppehållstillstånd och arbetstillstånd. Således har regeringen fått riksdagens bemyndigande att besluta om i vilka fall delegation av beslutanderätt kan ske. Utskottet, som vidhåller sin tidigare intagna ståndpunkt, avstyrker motion Sf618.

När det gäller utländska bärplockare har statsrådet Maj-Inger Klingvall i ett skriftligt frågesvar den 4 oktober 2000 anfört bl.a. följande. Migrationsverket har, efter ett tidigare generellt yttrande som utformats gemensamt av verket och AMS, ansvar för att vissa grundläggande kriterier är uppfyllda. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter från bl.a. bärplockare som lockats till Sverige har Migrationsverket infört tydligare regler. I stället för att endast kräva visering krävs nu arbetstillstånd. Dessutom ställs högre krav på arbetsgivarna socialt, arbetsmässigt och skattemässigt. Trots detta har det uppstått problem i samband med bärplockarnas vistelse här i landet. Migrationsverket skall utvärdera de nya, stramare bestämmelserna som infördes inför bärssäsongen 1999. Utvärderingen skall vara klar inför säsongen 2001. Inför utvärderingen kommer samråd att ske med AMS, polis, skattemyndigheter och fackliga företrädare. Regeringen skall noga följa denna fråga. Om utvärderingen av reglerna ger anledning därtill, kommer en skärpning av bestämmelserna att övervägas.

Av ett pressmeddelande från Migrationsverket den 6 april 2001 framgår att Migrationsverket och AMS föreslagit att ett krav för arbetstillstånd skulle vara att inbjudaren/arbetsgivaren skulle vara en större bärgrossist som ”godkänts” av den nyligen bildade Skogsbärsbranschens intresseförening (SBIF). SBIF anser sig inte kunna ta det ansvar för bärplockarna som myndigheterna kräver och kommer därför att rekommendera sina medlemmar att inte bjuda in plockare som måste ha arbetstillstånd. Migrationsverket anser sig inte kunna bedöma olika företags möjligheter att på ett bra sätt ta hand om bärplockarna och några fackliga organisationer finns inte. Migrationsverket och AMS har därför beslutat att inte bevilja arbetstillstånd för bärplockare för årets säsong. För merparten av bärplockarna, 90 % eller drygt 30 000 plockare, gäller dock inget krav på arbetstillstånd.

Utskottet kan konstatera att det på myndighetsnivå pågår ett arbete som syftar till att förbättra hanteringen av ärenden som bl.a. rör utländska bärplockare. Det anförda får anses tillgodose syftet med motionerna Sf602, Sf626 och Sf644.

Organiserad illegal invandring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om människosmuggling.

Jämför reservation 30 (v, kd, c, fp, mp)

Gällande ordning

Den som hjälper en utlänning att komma in i Sverige i strid med utlänningslagens bestämmelser eller en författning som utfärdats med stöd av lagen kan dömas till fängelse i högst sex månader eller, när omständigheterna är mildrande, till böter. Är brottet grovt döms till fängelse i två år. Vid bedömandet om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen utförts mot ersättning, avsett ett stort antal personer eller utförts under hänsynslösa former.

Den som i vinstsyfte planlägger eller organiserar verksamhet som är inriktad på att främja att utlänningar reser till Sverige utan pass och de tillstånd som krävs för inresa i Sverige kan dömas till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är mindre allvarligt, till böter eller fängelse i högst sex månader. Den som hjälper en utlänning att resa till Sverige utan pass eller de tillstånd som krävs för inresa i Sverige döms med motsvarande straffsatser för medhjälp till brottet, om han eller hon insåg eller hade skälig anledning att anta att resan anordnats i vinstsyfte genom sådan verksamhet som nämnts.

Motioner

I motion Sf5 yrkande 7 av Margit Gennser m.fl. (m) begärs en översyn av lagstiftningen gällande människosmuggling. Människosmugglarna skyr inte några medel i sin verksamhet, och smugglingen har blivit en mycket lönande verksamhet för olika ligor. Samarbete inom EU och i andra forum är de enda motmedel som står till buds. Det är dock av stor vikt att Sverige klargör sin hållning vad gäller flyktingsmuggling.

I motionerna Sf7 yrkande 4 av Bo Könberg och Johan Pehrson (fp) och Sf605 yrkande 2 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs tillkännagivanden om människosmuggling. Enligt motionärerna har den alltmer omfattande människosmugglingen i flera fall fått mycket tragiska konsekvenser. Den restriktiva flyktingpolitiken i Europa är den främsta orsaken härtill. Motionärerna anför att det är viktigt att med kraft bekämpa de ligor som står bakom smugglingen, men att det är väsentligt att fokus riktas på bristerna i EU-ländernas flyktingpolitik. Åtgärder mot människosmugglare får dock inte användas som ett instrument för att ytterligare försvåra för människor på flykt att ta sig till Europa.

Elisebeht Markström m.fl. (s) begär i motion Sf641 ett tillkännagivande om en översyn av lagstiftningen om människosmuggling. Motionärerna anför att människosmugglingen till och inom Europa förväntas vara ett ökande problem. Det kan vara fråga om människor som söker undkomma krig, förtryck eller fattigdom, men det kan också vara fråga om smuggling av kvinnor

och barn i syfte att vid framkomsten utnyttja med för prostitution och pornografisk verksamhet. Människosmuggling bör i straffhänseende anses jämförbar med varusmuggling och lagstiftningen bör ses över i syfte att skärpa straffen. Översynen bör också särskilt belysa frågan om s.k. trafficking.

Gudrun Schyman m.fl. (v) anför i motion Sf615 yrkande 5 att Frankrike under sommaren 2000 presenterade ett förslag om att det bör bli obligatoriskt att införa stränga straff för den som hjälper en person att på ett "icke-auktoriserat sätt" komma in i ett EU-land eller att kvarstanna där utan att rätt därtill föreligger. Straffbestämmelserna skall också tillämpas på den som handlat utifrån endast ideella bevekelsegrunder. Motionärerna anser att regeringen måste motsätta sig det franska förslaget och begär ett tillkännagivande härom.

Utskottets ställningstagande

I betänkandet 1998/99:SfU5 tillstyrkte utskottet en motion vari begärdes en översyn av straffbestämmelserna vid människosmuggling. Utskottet ansåg att det var lämpligt att utreda vilken effekt de straffskärpningar som skett åren 1994 och 1997 fått. Vidare anförde utskottet att utredningen bör omfatta bl.a. en kartläggning av hur många gripanden som gjorts av polis eller andra myndigheter, en tolkning av innehållet i de domar som avkunnats samt en kartläggning av hur många som över huvud taget dömts. För straffansvar gäller att människosmugglingen skett i vinstsyfte. Ett sådant rekvisit kan enligt utskottets mening innebära svårigheter i bevishänseende då vederbörande exempelvis kan hävda att han visserligen erhållit medel från dem som transporterats men att dessa medel utgör kostnader för transporten. Ett alternativt sätt vore att byta nämnda rekvisit mot ett annat, exempelvis "mot betalning", vilket sannolikt skulle förenkla bevisföringen. Även denna fråga bör analyseras i utredningen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av kartläggningen m.m. samt de eventuella förslag som kan föranledas härav.

Riksdagen beslutade i enlighet med det anförda (rskr. 1998/99:162).

Den 29 november 2000 fattade regeringen beslut om tilläggsdirektiv till Anhörigkommittén (dir. 2000:81). Enligt direktiven skall kommittén bl.a. utvärdera och göra en översyn av utlänningslagens bestämmelser om straff för människosmuggling och utreda om möjligheterna till lagföring kan underlättas när det gäller fall av såväl människosmuggling som människohandel samt ta ställning till vilka möjligheter som finns att ge offren för människohandel rättsligt och annat stöd så att de skall kunna bistås i utredningar om brott. Om kommittén kommer fram till att det finns behov av lagändringar skall den lägga fram förslag om sådana. I direktiven anges också att eventuella författningsförslag måste utformas ur perspektivet att handlingar som innebär människosmuggling kan vara humanitärt motiverade. Det bör också beaktas att människosmuggling kan vara det enda realistiska alternativ som står till buds för en genuint skyddsbehövande som vill ta sig till Sverige för att söka asyl. Utredningen skall redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2001. Frågan

om på vilket sätt människohandel som syftar till sexuell exploatering av människor skall kriminaliseras och jurisdiktion för sådana brott bereds för närvarande av en parlamentarisk kommitté under Justitiedepartementet, 1998 års sexualbrottskommitté (Ju 1998:03). Kommittén skall bl.a. utreda om det finns ett behov av ett särskilt brott som tar sikte på handel med människor, främst kvinnor och barn, för sexuella ändamål (dir. 1998:48). Arbetet i Sexualbrottskommittén skall beaktas av Anhörigkommittén.

Frankrike presenterade i juli 2000 två förslag till rättsakter, ett direktiv och ett rambeslut, i syfte att förstärka kampen mot illegal invandring och människosmuggling. Intentionen med rättsakterna är att genom direktivet vidareutveckla Schengenregelverket och definiera de förfaranden som skall vara förbjudna samt genom rambeslutet fastställa effektiva straffrättsliga sanktioner för att bekämpa människosmuggling.

I direktivförslaget definieras vilka förfaranden som skall vara förbjudna enligt den nationella lagstiftningen. Enligt artikel 1.1 a skall det vara förbjudet att hjälpa eller försöka hjälpa en tredjelandsmedborgare att resa in i eller transitera en medlemsstats territorium i strid mot denna stats lagstiftning om utlänningars inresa. Bestämmelsen innehåller alltså inte något krav på att gärningen skall ha utförts i vinstsyfte. Artikel 1.1 b innehåller däremot ett krav på vinstsyfte. Enligt bestämmelsen skall det vara förbjudet att, i vinstsyfte, hjälpa eller försöka hjälpa en tredjelandsmedborgare att vistas på en medlemsstats territorium i strid mot denna stats lagstiftning om utlänningars vistelse. Artikel 1.2 innehåller en frivillig humanitär klausul som innebär att varje medlemsstat kan bestämma att artikel 1.1 a inte skall tillämpas på åtgärder som utförs av humanitära skäl.

Rambeslutet innehåller bl.a. att hjälp till olaglig inresa och transitering skall, om de utförs i vinstsyfte, vara belagda med frihetsberövande straff, varvid maximistraffet inte får understiga åtta år om gärningen har begåtts inom ramen för en kriminell organisation eller med livsfara för de personer som utsätts för gärningen. Medlemsstaterna har möjlighet att fastställa ett lägre maximistraff på sex år om detta är nödvändigt för att inte slå sönder systematiken i det nationella påföljdssystemet och straffsatsen motsvarar den för andra likvärdiga brott.

I rambeslutet anges att det inte skall påverka det skydd som flyktingar och asylsökande är berättigade till enligt internationell rätt, särskilt 1951 års konvention och därtill hörande 1957 års protokoll.

Sveriges inställning till förslaget är dels att det måste säkerställas att medlemsstaterna har möjlighet att undanta åtgärder som utförs av humanitära skäl, dels att rambeslutet lämnar möjlighet för medlemsstaterna att fastställa ett minsta gemensamt maximistraff som är förenligt med deras nationella påföljdssystem.

Europeiska kommissionen har lagt två förslag till rambeslut om människohandel och sexuell exploatering av barn (KOM (2000) 854). Förslagen diskuteras nu inom rådet.

Utskottet anser att riksdagen inte bör göra något uttalande i de frågor som nu är föremål för beredning inom Anhörigkommittén respektive ministerrådet. Utskottet avstyrker därmed motionerna Sf5 yrkande 7, Sf7 yrkande 4, Sf605 yrkande 2, Sf615 yrkande 5 och Sf641.

Rättssäkerhet och handläggning i asylprocessen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- utredningsförfarandet
- instans- och processordningen.

Jämför reservationerna 31 (m), 32 (kd, c), 33 (v, mp) och 34 (v, kd, c, fp, mp)

Motioner

Utskottet behandlar under denna rubrik ett antal motionsyrkanden som rör processen i utlänningsärenden.

Margit Gennser m.fl. (m) anför i motion Sf5 att missbruk av rätten att söka asyl måste stävjas. Asyl skall beviljas dem som har flyktingskäl i enlighet med Genèvekonventionens bestämmelser. Det ankommer enligt motionärerna på den som söker asyl att styrka sin identitet och att förete trovärdiga handlingar och att i övrigt samarbeta i asylprocessen. Om så inte sker bör avslagsbeslut meddelas. När skyddsbehov sannolikt föreligger skall dock i avvaktan på ett klarläggande av identitet och övriga förhållanden ett tillfälligt uppehållstillstånd meddelas (yrkande 4). Vidare anges att den parlamentariska kommittén, Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU) föreslagit att förvaltningsdomstolarna skall överta Utlänningsnämndens uppgifter i utlänningsärenden. Därefter har frågan ytterligare belysts då regeringen låtit utreda om utlänningsärendena i stället skall behandlas i specialdomstol. Motionärerna avser att återkomma med slutligt ställningstagande i frågan när remissbehandlingen är avslutad (yrkande 5).

I motion Sf601 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs förslag från regeringen innebärande att överklagandemöjligheten i asylärenden utformas så att reell likhet inför lagen skall gälla inom rättssystemet. Motionären anför att en asylsökande i dag kan få ett avvisnings- eller utvisningsbeslut prövat i princip hur många gånger som helst, låt vara att nya skäl visserligen skall ha tillkommit. Enligt motionären innebär detta risker för att sådana skäl mer eller mindre konstrueras. Ett alternativ till dagens ordning skulle enligt motionären kunna vara att överföra prövning av överklaganden av utvisnings- och avvisningsbeslut till förvaltningsdomstol.

Hans Stenberg m.fl. (s) anför i motion Sf627 att om rätten att överklaga asylärenden och rätten att ge in en ny ansökan begränsas så skulle handlägg-

ningstiderna i asylärenden kunna förkortas. Ett sådant förfarande bör utredas. Motionärerna begär ett tillkännagivande om det anförda.

I motion Sf605 yrkande 8 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om att asylsökningar skall prövas individuellt. Den enskilde sökanden är en individ som oavsett etnisk, nationell, politisk eller religiös hemvist skall bedömas just som en enskild individ och inte som medlem i en grupp. I yrkande 22 begär motionärerna ett tillkännagivande om en tvåpartsprocess i utlänningsärenden. Det innebär att den asylsökande och Migrationsverket ställs som jämställda parter mot varandra i en muntlig förhandling och får sin sak prövad enligt normala processprinciper. Första instans skall utgöras av länsrätt och beslut skall kunna överklagas till kammarrätt utan något krav på prövningstillstånd. Vidare begär motionärerna i yrkande 25 ett tillkännagivande om Utlänningsnämndens underlag som bör ses över i syfte att säkerställa att underlaget ger en adekvat och saklig beskrivning av situationen i aktuella länder. Det skall i synnerhet gälla i de fall då delar av underlaget inte går att bemöta fullt ut eftersom den sökande på grund av sekretess inte alltid får tillgång till hela underlaget. Sistnämnda yrkande återkommer också i motion U661 yrkande 2 av Ulf Nilsson m.fl. (fp).

Magda Ayoub m.fl. (kd) anför i motion Sf645 att UNHCR har riktat allvarlig kritik mot att asylsökande kan få vänta mellan sex och tolv månader på att få sin ansökan behandlad då mottagarlandet sänder förfrågningar enligt Dublinkonventionen till andra länder. Handläggningstiden i dessa ärenden bör inte vara mer än tre–sex månader (yrkande 4). Vidare anser motionärerna att offentligt biträde bör förordnas i varje ärende som handläggs enligt Dublinkonventionens regler (yrkande 5). Motionärerna begär också förslag till en permanent verksamhet med jourbiträden och hänvisar till ett projekt med jouradvokater som Migrationsverket med gott resultat genomfört på Arlanda (yrkande 13). Motionärerna anför att medlemmar i olika frivilligorganisationer skulle kunna medverka i asylutredningar som medborgarvittnen. Direktavvisning skall inte kunna ske om myndighetsrepresentant och vittne har olika uppfattningar utan då skall ärendet i stället gå vidare för fortsatt utredning (yrkande 14). I sina kontakter med de asylsökande måste myndigheterna i första hand efterfråga auktoriserade tolkar. Den sökande måste kunna lita på tolkens kunnighet och integritet (yrkande 15). Asylsökande kvinnor och barn skall ha rätt att få ett offentligt biträde och tolk av samma kön (yrkande 16). Om inte kommunikationen mellan den asylsökande och tolken eller det offentliga biträdet fungerar tillfredsställande bör klienten ha rätt byta ut dessa (yrkande 25). Enligt motionärerna måste det tas större hänsyn till intyg och utlåtanden från psykologer och kuratorer. I dag finns enligt motionärerna en tendens hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden att underskatta dessa intyg (yrkande 26). Regeringen bör företa en översyn av de språktester som Migrationsverket i många fall genomför när en asylsökande saknar handlingar som kan visa från vilket land han eller hon kommer. Bedömningarna vid dessa tester kan många gånger bli felaktiga och besluten kan komma att vila

på oriktig grund. Under tiden den begärda översynen pågår bör Migrationsverket inte utföra språktester (yrkande 17).

I motion Sf6 yrkande 4 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att såväl mottagandet som asylprocessen måste präglas av tolerans och respekt för alla människors lika värde oavsett om det fattas beslut om avvisning respektive utvisning eller om asyl.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att rätten att få en ansökan om asyl prövad är ovillkorlig och att ett beslut om asyl inte kan förses med olika villkor. Det följer av Sveriges internationella åtaganden såsom bl.a. flyktingkonventionen. En annan sak är att de skäl som föranledde beslutet om asyl senare kan komma att bortfalla.

Europeiska kommissionen har lagt fram förslag till direktiv om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus (KOM (2000) 578). I förslaget föreslås att medlemsstaterna skall fastställa en rimlig maximal tid för handläggning av ett asylärende. I förslaget finns också minimiregler för hur ärendehantering bör pågå dels i det ordinarie förfarandet, dels i ett s.k. påskyndat förfarande. Förslaget innehåller ett antal tidsfrister och även förslag om en treinstansordning. Förslaget överensstämmer i stora drag med gällande svensk rätt men bedöms bli föremål för omfattande förhandlingar och därefter, troligen, förändringar.

NIPU presenterade i februari 1999 betänkandet Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16). Bland annat föreslogs att Migrationsverket skulle fatta beslut i första instans med länsrätt och kammarrätt som överinstanser. Efter remissbehandling av NIPU:s betänkande fann regeringen att ekonomiska beräkningar för den lösning som NIPU föreslagit samt ett alternativ med specialdomstol skulle utredas närmare. I juni 2000 redovisade den interdepartementala arbetsgrupp som tillsatts för ändamålet sitt arbete, En specialdomstol för utlänningsärenden (Ds 2000:45). Promemorian har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Rätten till offentligt biträde är en väsentlig del av en rättssäker asylprocess. Det är därför av vikt att ett biträde kan förordnas på ett så tidigt stadium som möjligt och därmed bidra till att Migrationsverkets asylutredning kan påbörjas och även avslutas så fort som möjligt. Under år 1998 genomförde Migrationsverket i samråd med Sveriges advokatsamfund en försöksverksamhet med advokatjour för avvisningsärenden som tagits upp i samband med att utlänningsärenden rest in via Arlanda flygplats. Verksamheten avsåg endast ärenden där det inte varit fråga om avvisning med omedelbar verkställighet. I NIPU:s betänkande anges att erfarenheterna av försöksverksamheten varit goda men att det av olika skäl inte varit möjligt att dra alltför långtgående slutsatser av försöksverksamheten. NIPU lägger inte fram några förslag med avseende på jourbiträden, inte heller förslag om medborgarvittnen.

Vad gäller medverkan av frivilligorganisationer eller medborgarvittnen i handläggningen av asylärenden har också genomförts en försöksverksamhet

på Arlanda under tiden oktober 1998–maj 1999. Organisationernas medverkan avsåg endast ärenden där det handlar om avvisning till tredje land och där offentligt biträde inte förordnas. Någon rapport över denna verksamhet har inte utgivits.

Att auktoriserade tolkar anlitas i första hand och att en asylsökande vid behov får en tolk av samma kön utgår utskottet från.

Utskottet beklagar, inte minst av hänsyn till de problem med personalomsättning m.m. som Utlänningsnämnden drabbas av till följd av myndighetens osäkra situation inför framtiden, att beredningen av reformförslagen har dragit ut på tiden. Utskottet har dock förståelse för att det faktum att reformens omfattning och komplicerade frågeställningar kräver noggranna analyser medför att beredningen i Regeringskansliet tar tid. I avvaktan på resultatet av beredningen bör riksdagen inte göra några uttalanden i de frågor som tas upp i motionerna. Utskottet avstyrker motionerna Sf5 yrkandena 4 och 5, Sf6 yrkande 4, Sf601, Sf605 yrkandena 8, 22 och 25, Sf627, Sf645 yrkandena 4, 5, 13–17, 25 och 26 samt U661 yrkande 2.

Barn

Barnkonventionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barnkonventionen.

Jämför reservationerna 35 (kd), 36 (c, fp) och 37 (mp)

Den 1 januari 1997 infördes i utlänningslagens 1 kap. 1 § en s.k. portalparagraf innebärande att i fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver (prop. 1996/97:25, bet. 1996/97:5, rskr. 1996/97:80). Bestämmelsen har sin bakgrund i Sveriges anslutning till FN-konventionen om barnets rättigheter.

I såväl den nämnda propositionen som i betänkandet redogörs utförligt för barnkonventionens bestämmelser och hur dessa kan påverka barns ställning i utlänningslagen.

Motioner

I motion Sf645 av Magda Ayoub m.fl. (kd) anförs att Barnombudsmannen (BO) påpekat att den s.k. portalparagrafen många gånger är verkningslös. BO har också föreslagit att bestämmelser liknande dem som finns i föräldrabalken rörande hämtning av barn vid vårdnads- och umgängestvister bör införas i utlänningslagen. Motionärerna menar att en sådan förändring skulle kunna innebära att man vid verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut av barn i högre grad lever upp till barnkonventionens intentioner. Vidare framhålls att barn sällan får komma till tals i asylprocessen, något som kritiserats av BO. Barn skall ses som individer med egna rättigheter. I yrkandena 21 och 22 begärs tillkännagivanden om det anförda.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) anför i motion Sf605 att barnkonventionen bör inarbetas i utlänningslagen. Vidare framhåller motionärerna att det inte är acceptabelt att familjer splittras i samband med verkställighet av avvisningsbeslut. Om barnkonventionen inarbetades i utlänningslagen skulle det bli svårare att fatta avvisningsbeslut med familjesplittring som följd, och inga barn skulle behöva gömma sig. Motionärerna menar också att asylprocessen måste anpassas efter barnens behov. Barn skall i första hand behandlas som barn och inte som asylsökande. En alltför lång väntan på ett beslut skapar otrygghet och lidande. Inget barn skall behöva vänta mer än tre månader på att få sin ansökan prövad. Vidare anføres att BO vid en granskning har funnit att det endast är ett fåtal barn som kommer till tals och det finns därför anledning att rikta kritik mot Migrationsverket. Syftet med att barnen hörs är att öka deras synlighet i familjen och att de inte skall betraktas som enbart ett bihang till föräldrarna. Förbättrade riktlinjer för utbildning, handledning, i vilken miljö utredningen skall genomföras och hörande av barn måste utarbetas av Migrationsverket. I yrkandena 10–12 begärs tillkännagivanden om det anförda.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) framhåller i motion Sf6 vikten av att barnkonventionens bestämmelser följs och att konkreta åtgärder vidtas för att förbättra de asylsökande barnens villkor, och motionärerna begär i yrkande 9 ett tillkännagivande härom.

Utskottets ställningstagande

I betänkande 1996/97:SfU5 anförde utskottet om den s.k. portalparagrafen bl.a. följande. Utan att barnets bästa generellt tar över samhällsintresset att reglera invandringen skall portalbestämmelsen ha en stark och meningsfull innebörd. Detta gäller såväl vid en bedömning av om det finns humanitära skäl för uppehållstillstånd som hela asylprocessen. I lagen infördes dessutom en särskild bestämmelse om att, såvida det inte är olämpligt, barnets inställning vid ansökan om uppehållstillstånd skall klarläggas. Utskottet framhöll vikten av att barnkonventionens bestämmelser får genomslag också i tillämpningen av utlänningslagen.

Inom Utrikesdepartementet har en arbetsgrupp för uppföljning av den migrationspolitiska propositionen i juli 1999 färdigställt en rapport, Uppföljning av propositionen Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv (UD98/1466/MAP). Beträffande portalparagrafens genomslag anføres bl.a. följande. Portalparagrafen bör ses som en anvisning om vad som skall beaktas vid bedömning och handläggning i övrigt. Bestämmelsen utgör inte en tillståndsgrund och anger inte hur frågan om uppehållstillstånd skall bedömas i sak. Praxisutvecklingen vad gäller barn har pågått under många år, och myndigheternas insikter om barns behov har ökat efter hand. Genom olika markeringar från statsmakterna har betonats särskilda hänsynstaganden till barn, exempelvis genom s.k. tidsförordningar och ändrade regler om återkallelse av permanent uppehållstillstånd. Detta sammantaget, anføres det i rapporten, gör att bestämmelsen är svår att utvärdera. Arbetsgruppen har genomfört inter-

vjuer med handläggare hos Migrationsverket för att få en uppfattning om hur portalparagrafen kan ha påverkat handläggningen. De intervjuade har bl.a. uppgivit att bestämmelsen gjort dem mer medvetna om att de måste ha ett mer aktivt förhållningssätt till ärenden med barn. Det har vidare framförts att en avgörande skillnad främst märks vid handläggningen av vissa ärendetyper. En sådan kategori är fall då ett barn har släktanknytning till Sverige, har ganska lång vistelsetid här samtidigt som det finns ett visst mått av humanitära skäl. Även om skälen, vare sig var för sig eller sammantaget, inte är tillräckliga kan ändå principen om barnets bästa i sådana situationer utgöra den tyngd som får vågskålen att väga över till barnets fördel. Arbetsgruppen pekar även på andra ärenden där portalparagrafen kan ha haft en positiv effekt vad gäller tillståndsprövningen. Som slutsats anför arbetsgruppen att det kan ifrågasättas om effekten av bestämmelsen skall beskrivas i kvantitativa termer, som antalet uppehållstillstånd. Gruppen har heller inte funnit att införandet av portalparagrafen i sig inneburit någon förändring härvidlag. Det vore dock enligt rapporten fel att hävda att bestämmelsen därför inte haft någon eller endast en ringa betydelse för beslutsfattandet. Bestämmelsen har också återverkat på det dagliga arbetet genom ökad uppmärksamhet på barns behov vid utredningen av främst asylärenden och på övervägandena i samband med beslutsfattandet.

I skrivelsen anförts att Migrationsverket bedriver ett intensivt reformarbete för att utveckla barnperspektivet i asylprocessen. Arbetet sker inom ramen för det s.k. barnprojektet som initierades i samband med utarbetandet av rapporten När barn lever gömda (SoS-rapport 1999:5). I arbetet med rapporten identifierade Migrationsverket ett antal områden inom asylprocessen som är i behov av översyn. Som en följd härav startade verket under hösten 1999 ett projekt för att se över och utveckla verkets samtliga processer som berör barn. Ett av målen för projektet är att göra en detaljöversyn av asylprocessen ur ett barnperspektiv.

Samtidigt som portalparagrafen infördes i utlänningslagen fördes också barnkonventionens artikel 12 om barnets rätt att få komma till tals i frågor som rör barnet in i 11 kap. 1 a § utlänningslagen. Bestämmelsen innebär att barn i regel skall höras i samband med utredning vid ansökan om uppehållstillstånd. Barn som är i stånd att bilda egna åsikter skall ha rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Utskottet vill framhålla att det är av stor vikt att denna bestämmelse får genomslag så att de asylsökande barnen verkligen får komma till tals i processen och så att berörda myndigheter kan klarlägga vad barnet har att anföra i ärendet. I skrivelsen anges också att Migrationsverket arbetar med att förbättra utredningar där barn berörs. Det behövs enligt skrivelsen höjd kompetens hos handläggarna och en utveckling av metodiken samt tydligare riktlinjer för när och hur ett barn skall höras.

Barnkonventionens innehåll bör enligt utskottets mening alltid stå i blickpunkten för myndigheternas agerande i olika situationer. Det får anses särskilt

betydelsefullt i asylprocessen, då de barn som kommer hit som asylsökande på olika sätt kan ha varit utsatta för svåra trauman och andra umbäranden. Utskottet kan mot bakgrund av det ovan anförda konstatera att det pågår ett väl utvecklat arbete som syftar till att sätta barn och deras särskilda behov i fokus i asylprocessen. Detta arbete måste enligt utskottets mening hela tiden utvecklas så att innehållet i barnkonventionen får avsedd genomslagskraft.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna Sf6 yrkande 9, Sf605 yrkandena 10–12 samt Sf645 yrkandena 21 och 22.

Ensamkommande barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- mottagande av ensamkommande barn
- riktlinjer för god man för ensamkommande barn.

Jämför reservation 38 (v, kd)

Motioner

I motion Sf274 yrkandena 15 och 16 av Matz Hammarström m.fl. (mp) begärs tillkännagivanden om att man bör se över asylprocessen och mottagandet för de ensamkommande barnen och att de ensamkommande barnen i stället för tillfälligt uppehållstillstånd skall beviljas permanent uppehållstillstånd. Motionärerna anför att barn som kommer ensamma till Sverige ofta har svåra upplevelser bakom sig från länder i krig och där förtryck råder. Mottagandet av barnen är inte anpassat till deras behov och de riskerar att fara illa i asylprocessen. Då barnen ofta är i dåligt skick och otrygga kan ett tillfälligt uppehållstillstånd riskera att kraftigt försämra deras möjligheter att utvecklas och integreras i Sverige.

Magda Ayoub m.fl. (kd) anför i motion Sf645 yrkande 23 att det är av vikt att regelverk skapas för det uppdrag en god man utför beträffande ensamkommande barn. Nu saknas sådana riktlinjer och de gode männen arbetar på olika sätt med viss vägledning av gode män som arbetar med vuxna personer.

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen anføres att den översyn av samtliga processer som rör barn och som görs med anledning av rapport 1999:5 även omfattar ensamkommande barn. En redogörelse för det arbete som pågår beträffande ensamkommande barn finns i regeringens skrivelse 1999/2000:137 Barn – här och nu. Redogörelse för barnpolitiken i Sverige med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter. Under avsnitt 3.8 Asylsökande barn m.fl. anføres beträffande barn som kommit ensamma till Sverige följande.

När det gäller barn som har kommit ensamma till Sverige har Migrationsverket sedan länge väl utvecklade rutiner för mottagning, handläggning och utredning. De som handlägger dessa ärenden har utbildning och

erfarenhet som gör dem särskilt lämpade för att handha utredningar med barn. Den översyn som pågår när det gäller denna grupp av barn gäller framför allt gränsdragningen mellan Migrationsverkets och kommunernas ansvarsområden. Migrationsverket har i sin ambition att värna om barnets bästa i praktiken kommit att överta det ansvar som egentligen ankommer på kommunerna. Det gäller här att utarbeta gemensamma riktlinjer för ansvarsfördelningen mellan Migrationsverket och berörda huvudmän samt att vidareutveckla den samverkan som redan finns inom de områden där ett gemensamt ansvar har identifierats. Målet med denna översyn är bl.a. att förkorta handläggningstiderna. Tanken är att dessa barn efter en tämligen kort tid efter ankomsten till Sverige skall få ett definitivt besked huruvida de får stanna här. De barn som inte är i behov av uppehållstillstånd i Sverige och vars föräldrar meddelat att de kommer att ta emot barnet i hemlandet kommer att meddelas avslag på sin ansökan. Övriga barn skall beviljas permanent uppehållstillstånd. I dag beviljas många av de barn vars föräldrar inte kan spåras endast ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i avvaktan på att mottagandet i hemlandet skall lösas. Denna ordning är emellertid inte tillfredsställande eftersom barnen under tämligen lång tid tvingas leva i ovisshet om framtiden. Enligt en av Migrationsverket tänkt ordning skall dessa barn i stället – såvitt de inte kan återsändas till föräldrarna, andra anhöriga eller i vissa fall myndigheterna i hemlandet – omgående beviljas permanent uppehållstillstånd. Vad sedan gäller frågan om mottagande i hemlandet skall denna, enligt den här tänkta modellen, handhas av kommunerna i stället för av Migrationsverket. Kommunernas arbete med att spåra föräldrar och få dem att ta emot barnet, eller i vart fall återuppta kontakten med barnet, skall baseras på frivillighet från föräldrarnas sida.

Arbetet med att överföra ansvar till kommunerna påbörjades under våren 2000 och förväntas vara slutfört under år 2001.

Utskottet, som utgår från att de intentioner och riktlinjer som anges i barnskrivelsen blir genomförda, anser att motion Sf274 yrkandena 15 och 16 får anses tillgodosedd med det anförda.

När det gäller god man för ensamkommande barn utgår utskottet från att Migrationsverket uppmärksammar denna typ av frågor. Med detta avstyrker utskottet motion Sf645 yrkande 23.

Gömda barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gömda barn.

Jämför reservation 39 (mp)

Motioner

I motion Sf274 yrkande 11 av Matz Hammarström m.fl. (mp) och i motion Sf616 av Per Lager m.fl. (mp) begärs tillkännagivanden om att gömda barn skall ges amnesti. Enligt motionärerna är barn aldrig ansvariga och skyldiga till den situation de befinner sig i. Sverige har ett ansvar för att ge dem trygghet och en human behandling i vårt land.

Utskottets ställningstagande

I den migrationspolitiska propositionen 1996/97:25 anfördes att barn i familjer som håller sig undan myndigheterna regelmässigt lever i en svår situation. Detta är fallet även om barnen lever tillsammans med sina föräldrar. Regeringen ansåg att insatserna för dessa utsatta barn måste inriktas på att förhindra sådana situationer där undanhållandet blir ett led i ansträngningarna att få uppehållstillstånd. Vidare ansåg regeringen att förutsägbarhet och konsekvens i rättstillämpningen har stor betydelse för om en asylsökande, som i bägge instanser fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd, ändå håller sig kvar i landet i förhoppning om att senare få ett sådant tillstånd.

Regeringen hänvisade till att ett uppehållstillstånd efter ny ansökan enligt 2 kap. 5 b § utlänningslagen bara bör kunna ges om en tidigare inte prövad omständighet berättigar den sökande till skydd här eller om det skulle strida mot humanitetens krav att verkställa avlägsnandebeslutet. Har verkställigheten fördröjts under avsevärd tid på grund av omständigheter som utlänningsen inte kunnat råda över kan det innebära att tillräckliga humanitära skäl anses finnas. En illegal vistelsetid bör å andra sidan enligt propositionen i princip inte heller i fortsättningen få tillgodoräknas. Ett bifall måste i så fall förutsätta att risken bedöms vara synnerligen betydande för självdestruktiva handlingar av utomordentligt allvarlig natur från barnets sida, eller för att barnet allvarligt skadas i sin psykosociala utveckling om det med tvång skickas tillbaka till hemlandet eller fortsatt lever under pressade förhållanden till följd av att det av föräldrarna hålls undan myndigheterna.

Av den ovan nämnda rapporten SoS 1999:5 framgår bl.a. att de frågor som utretts är hur många barn det är som lever gömda, varför de är gömda och hur de påverkas under den tid de lever gömda på kort och lång sikt. Enligt rapporten var det vid årsskiftet 1998/99 ca 300 barn med slutligt avlägsnandebeslut som var efterlysta. Bland dem fanns troligen en del som lämnat landet utan att polisen fått kännedom om det. Frivilligorganisationerna kände till 150 barn som levde gömda. De sammanställningar som gjorts och annat material som inhämtats av utredningen tyder på att det innebär stora risker för ett barns hälsotillstånd att leva gömt. Avgörande för hur barnen psykiskt klarar tiden som gömda är i vilken utsträckning deras föräldrar, och då särskilt mamman, sviktar i sin omsorgsförmåga under denna tid. Möjligheten att få gå kvar i skolan är också enligt rapporten av stor betydelse.

Härefter har i enlighet med en överenskommelse mellan staten och Landsförbundet regeringen i mars 2000 beslutat att barn som hålls gömda inför verkställigheten av ett avvisnings- eller utvisningsbeslut skall tillförsäkras hälso- och sjukvård på samma grunder som asylsökande barn.

Inom Migrationsverket pågår arbete med att förbättra förutsättningarna för att de som får ett avlägsnandebeslut förstår och accepterar beslutet. Detta är en viktig del i arbetet med att förhindra att barnfamiljer gömmer sig. Det avslutade s.k. språkvårdsprojektet är en viktig del i att förhindra att barnfamiljer gömmer sig. Vidare anfördes att för att familjerna skall få så tydliga besked som möjligt om beslutets innehåll, och om nuvarande praxis, är det viktigt att

det offentliga biträdet deltar när ett avvisnings- eller utvisningsbesked delges muntligt. Även Migrationsverkets återvändandearbete skall utvecklas ytterligare. Det är väsentligt att återvändandeperspektivet hålls öppet under hela asylprocessen genom att t.ex. alternativa lösningar för familjens, såväl föräldrarnas som barnens, framtid diskuteras. Migrationsverket utvecklar vidare ett s.k. early warning system för att uppmärksamma och ge stöd till barnfamiljer som verkar vara i riskzonen för att gömma sig. Ett nära samarbete mellan Migrationsverkets mottagnings- och asylenheter, men också med Utlänningsnämnden, skall därför utvecklas. Syftet är att få ett underlag för en systematisk uppföljning av vilka familjer som valt att gömma sig och vilka omständigheter som förelegat i dessa fall.

Att barn i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige och håller sig undan myndigheterna regelmässigt lever under svåra förhållanden är givet. Det är därför av stor vikt, såsom anförts ovan, att olika överväganden görs och att projekt initieras och utvecklas i syfte att motverka att barnfamiljer gömmer sig. Utskottet vill också hänvisa till ett interpellationssvar den 25 april 2000 av statsrådet Maj-Inger Klingvall om amnesti till gömda flyktingar. Statsrådet anför bl.a. följande. ”Det är inte min uppfattning att de som håller sig undan sedan ett avvisningsbeslut meddelats kollektivt bör få uppehållstillstånd. En noggrann och rättssäker individuell prövning är att föredra. Amnestier riskerar erfarenhetsmässigt att skapa nya förväntningar om nya amnestier.” Statsrådet betonade emellertid att hänsynstaganden sker med tillämpning av utlänningslagen till humanitära omständigheter även när dessa inte förelegat under prövningen hos myndigheterna utan uppstått som en konsekvens av att man inte lämnat landet utan hållit sig undan. Allmänt kan för ärenden om uppehållstillstånd sägas att införandet av portalbestämmelsen om hänsynstagande till barns bästa lett till att barn på grund av de sammantagna skälen får tillstånd i större utsträckning än tidigare. Utskottet delar denna uppfattning.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motionerna Sf274 yrkande 11 och Sf616.

Resedokument

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkande om resedokument.

Gällande ordning

Enligt 3 kap. 7 § utlänningslagen kan Migrationsverket för flyktingar och statslösa utfärda en särskild legitimationshandling för resor utanför Sverige (resedokument) enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Ett resedokument skall enligt 1 kap. 10 § utlänningsförordningen utfärdas för viss tid och får, då det utfärdas, förses med anteckning om att innehavarens identitet inte

är styrkt. Enligt 11 § får Migrationsverket utfärda främlingspass för en utlänning som saknar handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa sådan handling. Verket får utfärda främlingspass även i andra fall, om det finns särskilda skäl. Även främlingspass kan förses med anteckning om att identiteten inte är styrkt.

Motion

I motion Sf639 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) begärs ett tillkännagivande om främlingspass. Enligt motionärerna är själva benämningen främlingspass ett problem eftersom många upplever ordet som nedvärderande. Motionärerna anser att man i stället kan benämna dokumentet resepass.

Utskottets ställningstagande

Utskottet avstyrkte i betänkande 1999/2000:SfU11 ett likalydande yrkande med motiveringen att uttrycket främlingspass är ett väl inarbetat begrepp och att ett byte av benämning skulle kunna vara ägnat att skapa förvirring. Utskottet hade också erfårit att det internationellt vedertagna uttrycket är alien's passport.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker motion Sf639. Utskottet vill dock tillägga att harmonisering av resehandlingar när det gäller t.ex. utformning skall diskuteras i EU-arbetet.

Återvandring och återvändande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- stöd till återvandring och återvändande
- begreppen återvandring och återvändande.

Jämför reservationerna 40 (c, fp) och 41 (mp)

Motioner

Margit Gennser m.fl. (m) begär i motion Sf5 yrkande 9 förslag om mer aktiva åtgärder för att möjliggöra frivillig återvandring. Enligt motionärerna bör Sverige utveckla en mer aktiv återvandringspolitik som syftar till att stimulera till återvändande både genom ökat ekonomiskt stöd och genom att kombinera återvändande med biståndsinsatser.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) anför i motion Sf605 att stöd till återvandring för den som så önskar alltid måste vara ett viktigt inslag i en human flyktingpolitik. Det får dock inte vara så att konjunkturskäl används för att stimulera en ökad återvandring. I yrkande 29 begärs ett tillkännagivande om det anförda.

I motion Sf6 yrkande 5 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om begreppen återvandring och återvändande. Enligt motion-

ärerna använder svenska myndigheter uttrycket återvandring när det rör personer som har uppehållstillstånd i Sverige men som väljer att flytta tillbaka till hemlandet. All annan flytt tillbaka till hemlandet benämns återvändande oavsett om den är frivillig eller inte, dvs. även för personer som nekats asyl eller uppehållstillstånd. Motionärerna vill lyfta fram och uppmärksamma detta språkbruk. Migrationsverket har utvecklat former för att i samarbete med internationella organisationer och humanitära enskilda organisationer etablera integrerade program för dem som återvänder självmant. Motionärerna anser att man måste vara varsam så att dessa program inte kommer att innehålla moment av övertalning eller hot. I yrkande 6 begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen för berörda myndigheter måste framhålla vikten av ta reda på vilka förhållanden de berörda återvänder till.

Utskottets ställningstagande

År 1996 lade riksdagen fast att återvandringspolitiken är en del av migrationspolitiken. Regeringen främjar på olika sätt en mer aktiv återvandringspolitik, bl.a. genom tilldelning av medel till olika främjandeåtgärder inför återvandring. Vidare har Migrationsverket enligt förordningen 1984:890 rätt att besluta om bidrag till flyktingar som önskar lämna Sverige och bosätta sig i ett annat land. Förutom resebidrag kan även ett kontantbelopp betalas ut.

Den 1 januari 1999 tog Migrationsverket över huvudansvaret för verkställighet av beslut om avvisning och utvisning. Migrationsverket har under 1999 utvecklat former för att i samarbete med internationella organisationer och humanitära enskilda organisationer etablera integrerade program för dem som återvänder självmant. Planer finns på samarbete med IOM. Åtgärdsprogrammen kan komma att innefatta informations- och stödinsatser före, under och, i vissa fall, även en tid efter utlänningsansökan till hemlandet. Dessa program skall ersätta det återvändandebidrag som infördes i maj 1997. UD arbetar aktivt med frågan om återtagande och har med några länder slutit återtagandeavtal. Vissa länder för dock en medveten strategi och vägrar återta egna medborgare.

Ekonomiskt stöd och andra insatser för att hjälpa dem som vill återvända till sina hemländer är enligt utskottets mening en naturlig del av den svenska migrationspolitiken. Att olika åtgärder används på ett grannlaga sätt är också en viktig aspekt på återvandringspolitiken. Påtryckningar för att förmå någon att återvända kan inte accepteras. Utskottet avstyrker motionerna Sf5 yrkande 9 och Sf605 yrkande 29.

Vad gäller begreppen återvandring och återvändande anser utskottet att grundinställningen måste vara att den som fått avslag på en ansökan om uppehållstillstånd skall rätta sig efter detta och återvända, även om vederbörande tycker att det är ett felaktigt beslut. Det hindrar ju inte att återvändandet sker frivilligt. Att tvångsmedel i vissa fall kan komma att behövas innebär ju också att vederbörande återvänt, även om man i dessa fall kan konstatera att det inte skett frivilligt i den betydelsen att vederbörande självmant och utan handräckningshjälp stigit på ett flygplan eller något annat transportmedel. Att

de program som tagits fram för dem som återvänder inte innehåller hot eller liknande får tas för givet. Utskottet avstyrker motion Sf6 yrkandena 5 och 6.

Utvisning på grund av brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om

- verkställighet av utvisning på grund av brott
- kriterier för utvisning på grund av brott.

Jämför reservationerna 42 (m) och 43 (v)

Gällande ordning

Enligt 4 kap. 7 § utlänningslagen får en utlänning utvisas ur Sverige om han dömts för ett brott som kan leda till fängelse eller om en domstol undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till. När det rör sig om mindre allvarliga brott kan dock utlänningen utvisas endast om brottsligheten är systematisk eller upprepad och under förutsättning att påföljden bestäms till ett svårare straff än böter i det mål där utvisningsfrågan är aktuell. Oberoende av återfallsrisk kan utvisning ske vid vissa svårare former av brott. När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas skall den ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Därvid skall domstolen särskilt beakta utlänningens levnadsomständigheter och familjeförhållanden samt hur länge utlänningen har vistats i Sverige. En utlänning som vistats i Sverige med permanent uppehållstillstånd sedan minst fyra år när åtal väcktes eller som då var bosatt i Sverige sedan minst fem år får utvisas endast om det finns synnerliga skäl. Detsamma gäller för en medborgare i annat nordiskt land som vid angiven tidpunkt hade varit bosatt här sedan minst två år. För flyktingar gäller särskilda, mycket starka, begränsningar av möjligheterna till utvisning. En utlänning som kom till Sverige innan han fyllde femton år och som när åtal väcktes hade vistats här minst fem år får över huvud taget inte utvisas på grund av brott.

Ett beslut om utvisning på grund av brott skall innehålla förbud för utlänningen att återvända till Sverige under viss tid eller utan tidsbegränsning.

En domstols beslut om utvisning får inte verkställas förrän ådömt fängelsestraff avtjänats eller verkställigheten flyttats över till annat land. Om domstolen inte funnit att skäl till utvisning föreligger på grund av brottet och det samtidigt föreligger ett av Migrationsverket fattat lagakraftvunnet beslut om avvísning eller utvisning finns dock inte något formellt hinder mot att avvísning eller utvisning sker innan fängelsestraffet avtjänats.

Motioner

I motion Ju508 yrkande 2 av Ola Karlsson och Ingvar Eriksson (m) begärs ett tillkännagivande om att utvisningsbeslut skall verkställas efter det att de

sammanlagda fängelsestraffen avtjänats. I motionen anförts att strafftiden på grund av tillkommande brott kan bli så lång att tiden för utvisningsbeslutet löpt ut. Den dömda kan då efter avtjänat fängelsestraff fritt vistas i landet.

I motion Ju928 yrkande 20 av Gun Hellsvik m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om när utvisning på grund av brott skall ske. Motionärerna framhåller att det för såväl invandrare och flyktingar som svenska medborgare är av vikt att det klart markeras att Sverige inte accepterar ett kriminellt beteende. Motionärernas uppfattning är att utvisning av utländska medborgare skall kunna ske om vederbörande döms för ett brott där fängelse i mer än sex månader ingår i straffskalan oberoende av om risk för fortsatt brottslig verksamhet föreligger. Utvisning skall också kunna ske i de fall en utländsk medborgare döms för andra gången för ett brott med fängelse i straffskalan även om påföljden i det enskilda fallet inte inneburit ett fängelsestraff. Utvisning skall också kunna ske då en utländsk medborgare döms för första gången om påföljden är fängelse. Om det, liksom nu är fallet, kan antas att risk för fortsatt brottslig verksamhet föreligger eller att brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för en enskild eller ett allmänt intresse är så allvarligt att utlänningen inte bör få stanna kvar i landet skall beslut om utvisning meddelas. Utländska medborgare skall heller inte kunna undgå utvisning enbart på den grunden att han här haft ett kortvarigt förhållande med barn som följd. I yrkandena 17–19 och 21 begärs att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i enlighet med det anförda.

Alice Åström m.fl. (v) anför i motion Sf614 yrkandena 1 och 2 att möjligheten att utvisa personer på grund av att de dömts för brott måste finnas kvar. De kriterier som styr tillämpningen skiftar dock i hög grad och det föreligger heller inte en konsekvent praxis i dessa fall. Det innebär att det kan finnas ett moment av godtycke i lagtillämpningen. En översyn av lagstiftningen om utvisning på grund av brott bör därför ske, varvid anhörigas, och då främst barns, situation när en familj splittras särskilt skall beaktas. Utredningen bör ta sin utgångspunkt i såväl den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter som barnkonventionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen, se senast betänkande 1999/2000:SfU11, avstyrkt motionsyrkanden om att utvisningsbeslut skall verkställas efter det att de sammanlagda fängelsestraffen avtjänats och därvid anförts följande. När en domstol beslutar om utvisning på grund av brott skall beslutet innehålla förbud för utlänningen att återvända till Sverige under viss tid eller utan tidsbegränsning. Tidsbegränsning är dock huvudregel och de tider som kommer i fråga är i allmänhet fem eller tio år. Även så kort tid som två år förekommer undantagsvis. Enligt 4 kap. 9 § utlänningslagen får en domstol, när den enligt 34 kap. brottsbalken beslutar att förändra en påföljd som en utlänning har dömts till, också meddela det beslut beträffande utvisningen som förändringen av påföljd ger anledning till. Bestämmelsen innebär bl.a. att, om domstolen beslutar att utlänningen skall utvisas för det nya brottet, domstolen antingen

kan förlänga tiden för återreseförbudet enligt den tidigare domen eller också ersätta det tidigare utvisningsbeslutet med ett nytt som då omfattar även det tidigare beslutet. Ett sådant beslut förutsätter i och för sig inte någon ändring av brottspåföljden, eftersom ändringen beträffande utvisningen i detta fall föranleds av att den nya brottsligheten i sig anses böra medföra utvisning. Utskottet pekade också på att en domstols beslut om utvisning på grund av brott inte är en påföljd utan en särskild rättsverkan på grund av brottet. Om det i något enskilda fall inträffar att tiden för ett återreseförbud gått till ända innan den dömda avtjänat ett fängelsestraff är det därför inte rimligt att tiden för förbudet börjar löpa vid den tidpunkt då straffet är avtjänat.

Utskottet vidhåller sin tidigare intagna uppfattning och avstyrker motion Ju508 yrkande 2.

Utskottet kan, liksom vid behandlingen av en liknande motion i betänkande 1998/99:SfU5 (s. 34), heller inte tillstyrka den skärpning av bestämmelserna om utvisning på grund av brott som begärs i motion Ju928 yrkandena 17–21, varför motionen avstyrks.

Den 1 januari 1997 infördes en bestämmelse i utlänningslagen om att särskild hänsyn skall tas i fall där barn berörs. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) har på regeringens uppdrag gjort en utvärdering av effekterna av sistnämnda bestämmelse, BRÅ-rapport 2000:18 Utvisning på grund av brott - De dömda och deras barn. Av rapporten framgår bl.a. följande. Omkring 200 barn berörs årligen av att en förälder döms till utvisning på grund av brott. Personer med stark anknytning till Sverige, som exempelvis folkbokförda med barn, har ett större skydd mot att dömas till utvisning på grund av brott än övriga grupper. I förhållande till övriga utvisningsdömda med barn utvisas de först när de begår grövre brott. Cirka 40 % av de folkbokförda med barn som utvisats hade lagförts för våldsbrott. Motsvarande andel bland samtliga utvisningsbeslut var knappt 20 %. Skillnaden blir ännu större vid en jämförelse med tidigare brottsbelastning. Drygt 70 % av de folkbokförda med barn hade tidigare lagförts för brott, vilket kan jämföras med 30 % bland samtliga utvisningsdömda. En förklaring till skillnaden är att de folkbokförda hade vistats betydligt längre tid i Sverige, men också att de åtnjuter ett starkare skydd mot utvisning. Den skärpning av lagstiftningen om utvisning på grund av brott som skedde år 1994 har enligt BRÅ inte haft någon genomgripande effekt vare sig på antalet utvisningsbeslut eller antalet barn som berörs.

Enligt utskottets mening skall vid tillämpningen av bestämmelserna om utvisning på grund av brott även beaktas situationen för berörda barn. Det är viktigt att regeringen fortsatt följer hur denna avvägning görs. Utskottet finner dock inte skäl att förorda en översyn av lagstiftningen om utvisning på grund av brott och avstyrker därför motion Sf614 yrkandena 1 och 2.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)

av Bo Könberg (fp), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Claes Stockhaus (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf605 yrkande 7 och avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 1 och 2000/01:Sf610.

Ställningstagande

Det numera använda begreppet migrationspolitik består i huvudsak av tre delar, nämligen flyktingpolitiken, reglerna för anhöriginvandring samt reglering av arbetstillstånd. Det är dock viktigt att hålla isär begreppen migrationspolitik och asylrätt, så att inte asylpolitiken ses som en del av den allmänna invandringspolitiken. Den begreppssammanblandning som skett blev tydligast när riksdagen år 1996 beslutade att beteckningen för svensk flyktingpolitik skulle ändras till migrationspolitik.

2. Svenska migrationspolitikens mål och inriktning (punkt 1)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf6 yrkande 1 och avslår motionerna 2000/01:Sf605 yrkande 7 och 2000/01:Sf610.

Ställningstagande

När det gäller den inbördes ordningen av målen för migrationspolitiken så bör det första målet vara att ”verksamheten skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter och att asylrätten självklart skall värnas”. Först därefter bör målet vara att migration skall ske under ordnade former.

3. Ordförandeskapet och flyktingpolitiken (punkt 2)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Fanny Rizell (kd), Birgitta Carlsson (c) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 1, 2000/01:Sf605 yrkande 6 och 2000/01:K398 yrkandena 3 och 4 samt avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 7, 2000/01:Sf615 yrkande 4 och 2000/01:U511 yrkande 9.

Ställningstagande

Under det svenska ordförandeskapet har regeringen ett betydande inflytande på utvecklingen av den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken som håller på att ta form inom EU. Sverige bör utnyttja återstoden av sitt ordförandeskap till att bana väg för en humanare och mer solidarisk flyktingpolitik och motverka tendenser som stänger Europa för dem som behöver skydd här.

4. Ordförandeskapet och flyktingpolitiken (punkt 2)

av Sven-Erik Sjöstrand (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Claes Stockhaus (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 7, 2000/01:Sf615 yrkande 4 och 2000/01:U511 yrkande 9 samt avslår motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 1, 2000/01:Sf605 yrkande 6 samt 2000/01:K398 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Sverige måste inom EU stoppa alla förslag som innebär en mer restriktiv asyl- och invandringspolitik. I EU-samarbetet är det av stor betydelse att kraven på mänskliga rättigheter följs, särskilt när det gäller att värna asylrätten och behandlingen av asylsökande.

Genom att sluta återtagandeavtal med utomeuropeiska länder, utan några hänvisningar till flyktingars särskilda belägenhet, sätter EU-länderna asylrätten ur spel och försöker lägga över kostnaderna för flyktingmottagande på de fattiga länder som redan tar emot mångdubbelt fler flyktingar än EU. Regeringen bör i EU verka för att de mer än hundra återtagandeavtal som finns omförhandlas så att klausuler införs som garanterar att asylrätten respekteras.

5. Asylprotokollet (punkt 3)

av Sven-Erik Sjöstrand (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Claes Stockhaus (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf615 yrkande 6 och 2000/01:U511 yrkande 8 i denna del.

Ställningstagande

I samband med Amsterdamfördraget antogs även ett särskilt protokoll som allvarligt inskränker EU-medborgares asylrätt och i princip hindrar en EU-medborgare att söka asyl i annat medlemsland. Det s.k. asylprotokollet strider mot EU-ländernas åtaganden enligt Genèvekonventionen och innebär bl.a. att man i efterhand inför en otillåten geografisk begränsning av konventionens tillämpningsområde. Regeringen bör därför verka för att asylprotokollet avlägsnas ur Amsterdamfördraget.

6. Gemensam europeisk flyktingpolitik (punkt 5)

av Gustaf von Essen, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf5 yrkandena 2 och 3 samt 2000/01:U513 yrkande 6 och avslår motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 3, 2000/01:Sf605 yrkandena 1, 27 och 28, 2000/01:Sf645 yrkandena 3 och 18, 2000/01:K398 yrkande 15, 2000/01:U217 yrkandena 15 och 16, 2000/01:U511 yrkande 8 i denna del samt 2000/01:U512 yrkande 7.

Ställningstagande

Sveriges insatser för flyktingar skall mer än i dag koncentreras på förebyggande insatser och insatser i närområdena. Om stora flyktingströmmar uppstår skall Sveriges politik vara inriktad på att ge skydd åt så många som möjligt med de begränsade medel som står till buds. Härvidlag är samverkan med EU och andra aktörer en förutsättning för effektiv hjälp. I första hand bör ges hjälp och bidrag till arbetet med att ge skydd inom konfliktlandets gränser. Om detta inte är möjligt bör flyktingarna kunna erhålla skydd i grannländer eller i regionen. Om flyktingströmmarna inte klaras av på något av dessa sätt bör tillfälligt uppehållstillstånd i tredje land kunna ges men med den målsättningen att repatriering skall ske när förutsättning härför föreligger. I sistnämnda avseende bör en ansvarsfördelning mellan de olika länderna ske. I

sista hand bör permanenta uppehållstillstånd i tredje land beviljas men stöd till återvandring skall också vara ett inslag i politiken.

Den fria rörligheten för medborgare i EU-länder är av central betydelse. Det är naturligt att successivt avveckla gränskontrollerna, och i det perspektivet behöver EU en gemensam invandrings- och flyktingpolitik. Flyktingpolitiken bör baseras på en gemensam ansvarsfördelning.

7. Gemensam europeisk flyktingpolitik (punkt 5)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Fanny Rizell (kd), Birgitta Carlsson (c) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 3, 2000/01:Sf605 yrkandena 1, 27 och 28, 2000/01:Sf645 yrkandena 3 och 18, 2000/01:K398 yrkande 15, 2000/01:U217 yrkandena 15 och 16 samt 2000/01:U512 yrkande 7 och avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkandena 2 och 3, 2000/01:U511 yrkande 8 i denna del samt 2000/01:U513 yrkande 6.

Ställningstagande

Det behövs en gemensam europeisk flyktingpolitik där rätten till asyl och flyktingkonventionen utgör grunden. Utgångspunkten måste vara att EU skall öppnas mot omvärlden, och inte vara inåtvänd. Den gemensamma politiken måste vara generös och human och bestå av tydliga minimiregler för hur behandlingen av asylsökande skall ske för att garantera mänsklig värdighet och ett rättvist handläggande.

Flyktingfrågor måste sättas högt upp på den internationella dagordningen och bryta den nedåtgående trenden vad gäller politisk vilja att bistå människor på flykt. Det är av stor vikt att de finansiella bidragen till olika organisationer ökar för att hjälpa människor på flykt. Förebyggande och/eller att undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration måste vara ett viktigt inslag i Sveriges internationella agerande såväl bilateralt som multilateralt. Det bör ses som utvecklingstendenser på lång sikt och i avvaktan härpå skall insatserna inte ställas mot en generös mottagning av flyktingar. Stöd i närområdet har varit eftersatt i den internationella flyktingpolitiken och att detta arbete måste intensifieras. Ett sådant ökat stöd får dock inte vara ett skäl att göra det svårare för den enskilda att söka asyl.

En gemensam strategi och fördelningsprincip bör utarbetas inom EU för stora och plötsliga flyktingströmmar. Ansvaret och de ekonomiska konsekvenserna bör fördelas solidariskt mellan medlemsstaterna.

8. Gemensam europeisk flyktingpolitik (punkt 5)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf645 yrkande 18 och 2000/01:U511 yrkande 8 i denna del och avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Sf7 yrkande 3, 2000/01:Sf605 yrkandena 1, 27 och 28, 2000/01:Sf645 yrkande 3, 2000/01:K398 yrkande 15, 2000/01:U217 yrkandena 15 och 16, 2000/01:U512 yrkande 7 samt 2000/01:U513 yrkande 6.

Ställningstagande

Det måste vara en prioriterad fråga för Sverige att återinföra asylpolitiken till en nationell nivå. I och med Amsterdamfördraget och toppmötet i Tammerfors hösten 2000 är Sverige förhindrat att driva en egen asylpolitik.

En gemensam strategi och fördelningsprincip bör utarbetas inom EU för stora och plötsliga flyktingströmmar. Ansvar och de ekonomiska konsekvenserna bör fördelas solidariskt mellan medlemsstaterna.

9. Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning m.m. (punkt 6)

av Bo Könberg (fp), Sven-Erik Sjöstrand (v), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c) och Claes Stockhaus (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 3, 2000/01:Sf605 yrkandena 9, 13 och 14, 2000/01:Ju724 yrkande 28, 2000/01:L459 yrkandena 23 och 24, 2000/01:So450 yrkande 10 och 2000/01:U661 yrkandena 3–6 och avslår motion 2000/01:Sf630.

Ställningstagande

Genèvekonventionen ger inte flyktingstatus åt personer som känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Att så inte är fallet torde till stora delar hänga samman med den bristande insikt om kvinnors utsatthet och den bristande acceptans för annan sexuell läggning än den heterosexuella, som präglade världen då konventionen utarbetades – och som fortfarande är fallet i alldeles för många sammanhang. Flera länder har dock gått före och i enskilda fall givit flyktingstatus åt homosexuella.

Vi anser att Genèvekonventionen bör tolkas så att förföljelse på grund av sexuell läggning eller kön utgör flyktingskäl.

Utlänningslagens 3 kap. 3 § punkt 3 om skydd för den som hyser välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller homosexualitet feltolkas gång på gång. Endast ett fåtal har hittills fått uppehållstillstånd med stöd av

den paragrafen. Det skulle innebära en förstärkning om möjligheten fanns att vidga tolkningen av flyktningbegreppet så att även förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning innefattades. Förföljelse på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet skulle därmed kunna föras in under 3 kap. 2 §, dvs. inrymmas i flyktningbegreppet enligt Genèvekonventionen.

10. Hedersmord (punkt 7)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:U622 yrkande 3.

Ställningstagande

Svenska myndigheter måste beakta faran för s.k. hedersmord vid behandling av asylärenden. Myndigheterna har bristande kunskaper när det gäller kvinnors situation i olika delar av världen. Den svenska regeringen bör verka för att svenska myndigheter beaktar faran för hedersmord vid behandlingen av asylärenden, där kvinnor söker uppehållstillstånd i Sverige.

11. Asylsökande judar (punkt 8)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Fanny Rizell (kd) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:K402 yrkande 3.

Ställningstagande

Den svenska behandlingen av asylsökande judar från före detta Sovjetunionen måste utredas och omprövas. Enligt vår mening är svenska myndigheter orimligt kallsinniga inför den förföljelse av judar som uppenbarligen förekommer i flera f.d. sovjetrepubliker. Ett huvudproblem tycks vara att denna förföljelse sällan eller aldrig äger rum på grund av initiativ från regeringen i respektive land, utan sker på initiativ av lokal polis och andra myndigheter som lever kvar i sovjetsystemets öppet proklamerade judefientlighet.

12. Asylsökande från Iran (punkt 9)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:U636 yrkande 7.

Ställningstagande

Vid behandling av iranska flyktingars möjlighet att få asyl i Sverige bör beaktas de händelser i Iran under våren 2000 som inneburit en kraftig försämring när det gäller mänskliga rättigheter. Efter valet som vanns av reformvänliga strömningar i Iran har de religiösa ledarnas attityd hårdnat och fått till följd att exempelvis kvinnor inom den iranska kvinnorörelsen fängslats.

13. Asylsökande från Kosovo (punkt 10)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf645 yrkande 19 och avslår motion 2000/01:Sf645 yrkande 20.

Ställningstagande

Situationen i Kosovo beskrivs fortfarande som mycket otillfredsställande. Rättsväsendet har stora brister, vårdmöjligheterna är mycket begränsade, brottsligheten växer, våld och anarki råder på många håll och avsaknaden av bostäder är omfattande. Det politiska läget i angränsande områden i Serbien och Makedonien har dessutom blivit mycket instabilt. Väpnade strider pågår på vissa håll och situationen kan komma att förvärras.

Oro har uttryckts från olika håll angående den massiva frivilliga och påtvingade återvandringen från olika delar av Europa. I en flyktingsituation skall man i första hand alltid satsa på närområdet. Det innebär även omvänt att de flyktingar som befinner sig i Kosovos närområde bör få en chans att återvända innan de flyktingar som befinner sig i Sverige återvänder. Dessutom har många av de flyktingar som nu skall avvisas varit utsatta för svåra övergrepp i Kosovo, t.ex. våldtäkter eller varit vittnen till fasansfulla händelser. Bland dessa vittnen finns många barn. För traumatiserade personer saknas nödvändiga vårdmöjligheter i Kosovo.

Flyktingar från Kosovo, som befinner sig i Sverige, bör beviljas fortsatt uppehållstillstånd i Sverige.

14. Upphållstillstånd för gömda personer (punkt 11)

av Bo Könberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf605 yrkande 26 och avslår motion 2000/01:Sf8 yrkande 1.

Ställningstagande

I Sverige lever ca 2 000 människor, som fått avvisningsbeslut från Utlänningsnämnden, gömda för att undvika att skickas tillbaka till sina hemländer. Av dessa är några hundra barn.

Många av barnen, som nu lever gömda runt om i Sverige, har hunnit acklimatisera sig väl i det svenska samhället. De har lärt sig svenska snabbt, gått i skola och kanske även fått svenska kamrater. Efter tre–fyra år blir hemlandet alltmer avlägset och främmande. När avvisningsbeslutet, efter en lång väntan, kommer slås hela familjens tillvaro i spillror och för många känns det som om det inte finns något annat alternativ än att gå under jorden.

Det finns människor som lever i ständig skräck för att bli upptäckta och avvisade. Dessa människor lever på flykt undan polisen trots att de inte har begått något brott och inte är kriminella. De lever helt utan det skyddsnet som vi andra har tillgång till.

När det gäller gömda flyktingar kan konstateras att utredningarna hos utlänningsmyndigheterna är så bristfälliga att de som efter ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut gömmer sig bör beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Vissa undantag skall dock kunna göras som t.ex. när den som hotas av avvisning begått ett allvarligt brott.

Eftersom vi förutsätter att utlänningsärendena kommer att föras över till förvaltningsdomstolar och ett tvåpartsförfarande införs bör rättssäkerheten förbättras så mycket att detta beslut kan bli en engångsåtgärd.

15. Dublinkonventionen (punkt 12)

av Sven-Erik Sjöstrand och Claes Stockhaus (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf606 och avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 6 och 2000/01:Sf6 yrkande 8.

Ställningstagande

När det gäller kriterier för att avgöra vilken medlemsstat i EU som skall ha ansvaret för att pröva en asylansökan bör regeringen i EU verka för ett direktiv som ersätter Dublinkonventionen och som grundas på principen att det land där en asylansökan görs skall vara ansvarigt för handläggningen av ärendet.

16. Dublinkonventionen (punkt 12)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf6 yrkande 8 och avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 6 och 2000/01:Sf606.

Ställningstagande

Tillämpningen av Dublinkonventionen har blivit alltför snäv. Sverige bör mer använda sig av möjligheten att med den asylsökandes samtycke pröva ansökan även om prövningen formellt enligt konventionen inte åligger Sverige.

17. Schengen och fri rörlighet (punkt 13)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf645 yrkande 2 och avslår motion 2000/01:U511 yrkande 7.

Ställningstagande

Schengensamarbetet innebär att det blir nödvändigt att stärka gränskontrollen i förhållande till medborgare från tredje land. De villkor som gäller för inresa till länder inom Schengenområdet får emellertid inte utnyttjas till att stänga asylsökande ute.

18. Transportörsansvar (punkt 14)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf605 yrkande 3 och 2000/01:Sf615 yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen bör inom EU verka för att de regler om transportörsansvar som nu finns inom medlemsstaterna avvecklas och att ingen ny reglering som skärper transportörsansvaret införs.

19. Kontroll av resehandlingar (punkt 15)

av Sven-Erik Sjöstrand och Claes Stockhaus (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf615 yrkande 3.

Ställningstagande

Systemet med Airline Liaison Officers måste avvecklas. Systemet innebär att statliga tjänstemän stationeras vid ambassader och konsulat för att hjälpa flygbolagens personal med äkthetskontroller av resehandlingar. Av de handböcker som dessa tjänstemän använder, liksom av registreringsrapporter om deras aktiviteter, framgår att det i dessa inte finns några resonemang om skydd för flyktingar eller mänskliga rättigheter över huvud taget.

20. Familjeåterförening (punkt 17)

av Gustaf von Essen, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf5 yrkande 8 och avslår motionerna 2000/01:Sf605 yrkandena 15 och 16 samt 2000/01:Sf645 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Försörjningsansvar vid familjeåterförening bör utredas. Om ett försörjningsansvar införs kan reglerna för anhöriginvandring göras mer generösa. Kommittén för översyn av utlänningslagens bestämmelser om anhöriginvandring bör därför få tilläggsdirektiv i detta avseende.

21. Familjeåterförening (punkt 17)

av Rose-Marie Frebran, Fanny Rizell och Magda Ayoub (alla kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf645 yrkandena 6 och 7 samt avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 8 och 2000/01:Sf605 yrkandena 15 och 16.

Ställningstagande

Den s.k. sista länken-bestämmelsen bör återinföras. Det är inte nödvändigt att i detta avseende invänta resultatet av Anhörigkommitténs arbete. Utredningen bör få tilläggsdirektiv att ta fram tydliga och klara regler för när anhöriginvandring kan komma i fråga.

22. Familjeåterförening (punkt 17)

av Bo Könberg (fp) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf605 yrkandena 15 och 16 samt avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 8 samt 2000/01:Sf645 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Det är synnerligen viktigt att det på EU-nivå kommer till stånd gemensamma minimiregler för rätt till familjeåterförening. Det är inte hållbart att det finns ett stort antal olika definitioner av vem som är att anse som anhörig.

23. Uppehållstillstånd på grund av anknytning (punkt 18)

av Bo Könberg (fp), Sven-Erik Sjöstrand (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Claes Stockhaus (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:A812 yrkande 24 och avslår motion 2000/01:Sf620 yrkande 1.

Ställningstagande

Varje år gifter sig utländska kvinnor med svenska män och flyttar till Sverige. De flesta kvinnor får en bra tillvaro. De kvinnor som blir utsatta för miss-handel har en svår situation eftersom de om de lämnar mannen riskerar att bli utvisade om de har vistats kortare tid än två år i Sverige. En prövning om att få uppehållstillstånd bör för dessa kvinnor göras utan dröjsmål, och om de så önskar bör de få ett uppehållstillstånd.

24. Viseringspliktiga länder (punkt 20)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 5, 2000/01:Sf605 yrkandena 4 och 5, 2000/01:Sf615 yrkande 1, 2000/01:Sf645 yrkande 8 och 2000/01:K398 yrkande 16.

Ställningstagande

Sverige bör inom EU verka för att den förteckning över tredje länder vars medborgare är skyldiga att inneha visering när de passerar EU:s yttre gränser görs kortare. EU:s viseringspolitik bör inte användas för att hindra skyddsbehövande från att söka skydd i ett EU-land. Den nuvarande politiken försvårar för människor som vill söka en fristad i något av medlemsländerna och kan även få till följd att människosmugglingen ökar.

25. Visum för släktbesök (punkt 21)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf605 yrkande 18 och 2000/01:Sf645 yrkandena 9–11.

Ställningstagande

Den svenska viseringspolitiken vad gäller släktbesök måste göras mer generös. Anhöriga och närstående bör inte förvägras att besöka sina släktingar. Det är inte acceptabelt att människor som inte begått brott inte kan få besök av sina anhöriga i sitt nya hemland. I många fall avslår Migrationsverket

slentrianmässigt ansökningar bara på den grunden att det inte kan uteslutas att en besökande kan komma att ansöka om uppehållstillstånd under vistelsen i Sverige. Även de olika rutiner ambassaderna har måste utredas och samma krav ställas på den sökande oavsett vilket land man söker från.

26. Arbetskraftsinvandring (punkt 23)

av Gustaf von Essen, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 1 och 2000/01:Sf619 yrkande 2 samt avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 2, 2000/01:Sf8 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Sf605 yrkande 17 och 2000/01:Sf628.

Ställningstagande

Det föds i dag alltför få barn i Sverige som i en framtid också skall försörja alltfler åldringar. De demografiska faktorerna medför därför att en viss arbetskraftsinvandring bör eftersträvas. Sverige behöver även välutbildade människor från andra länder för att vårt land i längden skall kunna hävda sig i en globaliserad värld. Arbetskraftsinvandrare har tidigare gjort värdefulla insatser i Sverige.

Arbets- och uppehållstillstånd bör kunna beviljas om en sökande kan visa att ett seriöst arbetserbjudande föreligger. En översyn av regelverket beträffande arbetskraftsinvandring bör snarast genomföras.

27. Arbetskraftsinvandring (punkt 23)

av Bo Könberg (fp) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf605 yrkande 17 och avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 1, 2000/01:Sf6 yrkande 2, 2000/01:Sf8 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Sf619 yrkande 2 samt 2000/01:Sf628.

Ställningstagande

Det finns mycket som talar för att Sverige inom en snar framtid kommer att stå inför en betydande arbetskraftsbrist. Regeringen bör därför snarast tillsätta en utredning för att se över möjligheterna till en modern politik för arbetskraftsinvandring. I denna bör ingå att utreda möjligheten att på plats i Sverige

ansöka om arbetstillstånd och att ansvaret för tillstånd flyttas över från Migrationsverket till Arbetsmarknadsstyrelsen.

28. Arbetskraftsinvandring (punkt 23)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf6 yrkande 2 och avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 1, 2000/01:Sf8 yrkandena 2 och 3, 2000/01:Sf605 yrkande 17, 2000/01:Sf619 yrkande 2 samt 2000/01:Sf628.

Ställningstagande

Enligt bedömningar som gjorts av Landstingsförbundet är det fara å färde med befolkningsutvecklingen. Det behövs både ökat barnafödande och stigande invandring.

Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen finns det därför skäl att öka invandringen. Vi måste snart öppna våra dörrar mycket mera och inbjuda människor att komma hit. Alla som kommer hit från andra länder är inte flyktingar. Man kanske vill komma hit av andra skäl.

29. Utländska bärplockare (punkt 25)

av Sven-Erik Sjöstrand och Claes Stockhaus (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf644 och avslår motionerna 2000/01:Sf602 och 2000/01:Sf626.

Ställningstagande

Skall arbetstillstånd beviljas i bärplockningsbranschen bör arbetsgivaren erbjuda villkor som garanterar lön vid anställning. De som bäst känner till och har det största intresset av goda arbetsvillkor är de fackliga organisationerna. Innan tillstånd beviljas bör därför arbetsvillkoren granskas och godkännas av en facklig organisation.

30. Människosmuggling (punkt 26)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf7 yrkande 4, 2000/01:Sf605 yrkande 2 och 2000/01:Sf615 yrkande 5 samt avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 7 och 2000/01:Sf641.

Ställningstagande

Den alltmer omfattande människosmugglingen har i flera fall fått mycket tragiska konsekvenser. Den restriktiva flyktingpolitiken i Europa är den främsta orsaken härtill. Det är också väsentligt att fokus riktas på bristerna i EU-ländernas flyktingpolitik. De ligor som står bakom smugglingen måste kraftfullt bekämpas. Åtgärder mot människosmugglare får dock inte användas som ett instrument för att ytterligare försvåra för människor på flykt att ta sig till Europa.

Frankrike presenterade under sommaren 2000 ett förslag om att det bör bli obligatoriskt att införa stränga straff för den som hjälper en person att på ett "icke-auktorerat sätt" komma in i ett EU-land eller att kvarstanna där utan att rätt därtill föreligger. Straffbestämmelserna skall också tillämpas på den som handlat utifrån endast ideella bevekelsegrunder. Regeringen måste inom EU bestämt motsätta sig det franska förslaget.

31. Utredningsförfarandet (punkt 27)

av Gustaf von Essen, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf5 yrkande 4 och bifaller delvis motion 2000/01:Sf601 samt avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 4, 2000/01:Sf627 och 2000/01:Sf645 yrkandena 4, 5, 13–17, 25 och 26.

Ställningstagande

Missbruk av rätten till att söka asyl måste stävjas. Asyl skall beviljas dem som har flyktingskäl i enlighet med Genèvekonventionens bestämmelser. Det ankommer på den som söker asyl att styrka sin identitet och att förete trovärdiga handlingar och att i övrigt samarbeta i asylprocessen. Om så inte sker bör avslagsbeslut meddelas. När skyddsbehov sannolikt föreligger skall dock i avvaktan på ett klarläggande av identitet och övriga förhållanden ett tillfälligt uppehållstillstånd meddelas.

32. Utredningsförfarandet (punkt 27)

av Rose-Marie Frebran (kd), Fanny Rizell (kd), Birgitta Carlsson (c) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf645 yrkandena 4, 5, 13–17, 25 och 26 samt avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 4, 2000/01:Sf6 yrkande 4, 2000/01:Sf601 och 2000/01:Sf627.

Ställningstagande

UNHCR har riktat allvarlig kritik mot att asylsökande kan få vänta mellan sex och tolv månader på att få sin ansökan behandlad då mottagarlandet sänder förfrågningar enligt Dublinkonventionen till andra länder. Handläggningstiden i dessa ärenden bör inte vara mer än tre till sex månader.

Ett offentligt biträde bör förordnas i varje ärende som handläggs enligt Dublinkonventionens regler. Därutöver bör det finnas en permanent verksamhet med jourbiträden. På Arlanda har prövats ett projekt med jouradvokater som Migrationsverket med gott resultat genomfört. De asylsökande har fått ett biträde redan i asylprocessens inledning. Det har inneburit snabba initiala åtgärder för dem som gått vidare i processen och en större rättssäkerhet vid avvísningar. Vidare bör medlemmar i olika frivilligorganisationer kunna medverka i asylutredningar som medborgarvittnen. Direktavvisning skall därvid inte kunna ske om en myndighetsrepresentant och ett vittne har olika uppfattning, utan då bör ärendet utredas vidare. I sina kontakter med de asylsökande måste myndigheterna i första hand efterfråga auktoriserade tolkar. Den sökande måste kunna lita på tolkens kunnighet och integritet. Asylsökande kvinnor och barn skall ha rätt att få ett offentligt biträde och tolk av samma kön. Om inte kommunikationen mellan den asylsökande och tolken eller det offentliga biträdet fungerar tillfredsställande bör klienten ha rätt att byta ut dessa. Det måste tas större hänsyn till intyg och utlåtanden från psykologer och kuratorer. I dag finns en tendens hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden att underskatta dessa intyg. Regeringen bör företa en översyn av de språktester som Migrationsverket i många fall genomför när asylsökande saknar handlingar som kan visa från vilket land han eller hon kommer. Bedömningarna vid dessa tester kan många gånger bli felaktiga och besluten kan komma att vila på oriktig grund. Under tiden den begärda översynen pågår bör Migrationsverket inte utföra språktester.

33. Utredningsförfarandet (punkt 27)

av Sven-Erik Sjöstrand (v), Kerstin-Maria Stalin (mp) och Claes Stockhaus (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf645 yrkandena 13, 16, 17, 25 och 26 samt avslår motionerna 2000/01:Sf5 yrkande 4, 2000/01:Sf6 yrkande 4, 2000/01:Sf601, 2000/01:Sf627 och 2000/01:Sf645 yrkandena 4, 5, 14 och 15.

Ställningstagande

En permanent verksamhet med jourbiträden bör införas enligt den modell som har prövats på Arlanda. De asylsökande har fått ett biträde redan i asylprocessens inledning. Det har inneburit snabba initiala åtgärder för dem som gått vidare i processen och en större rättssäkerhet vid avvísningar. Asylsökande kvinnor och barn skall ha rätt att få ett offentligt biträde och tolk av samma kön. Om kommunikationen mellan den asylsökande och tolken eller det offentliga biträdet inte fungerar tillfredsställande bör klienten ha rätt att byta ut dessa. Det måste tas större hänsyn till intyg och utlåtanden från psykologer och kuratorer. I dag finns en tendens hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden att underskatta dessa intyg. Regeringen bör företa en översyn av de språktester som Migrationsverket i många fall genomför när asylsökande saknar handlingar som kan visa från vilket land han eller hon kommer. Bedömningarna vid dessa tester kan många gånger bli felaktiga och besluten kan komma att vila på oriktig grund. Under tiden den begärda översynen pågår bör Migrationsverket inte utföra språktester.

34. Instans- och processordningen (punkt 28)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf605 yrkandena 8, 22 och 25 samt 2000/01:U661 yrkande 2 och avslår motion 2000/01:Sf5 yrkande 5.

Ställningstagande

Asylansökningar skall prövas individuellt på sökandens egna meriter. Den enskilde sökanden är en individ som oavsett etnisk, nationell, politisk eller religiös hemvist skall bedömas just som en enskild individ och inte som medlem i en grupp. I utlänningsärenden bör snarast en tvåpartsprocess införas. Det innebär att den asylsökande och Migrationsverket ställs som jämställda parter mot varandra i en muntlig förhandling och får sin sak prövad enligt

normala processprinciper. Första instans skall utgöras av länsrätt och beslut skall kunna överklagas till kammarätt utan något krav på prövningstillstånd.

Utlänningsnämndens underlag för beslut bör ses över i syfte att säkerställa att det ger en adekvat och saklig beskrivning av situationen i aktuella länder. Det skall i synnerhet gälla i de fall då delar av underlaget inte går att bemöta fullt ut eftersom den sökande på grund av sekretess inte alltid får tillgång till hela underlaget.

35. Barnkonventionen (punkt 29)

av Rose-Marie Frebran, Fanny Rizell och Magda Ayoub (alla kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf605 yrkande 10 och 2000/01:Sf645 yrkandena 21 och 22 samt avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 9 och 2000/01:Sf605 yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

Barnombudsmannen (BO) har påpekat att den s.k. portalparagrafen i utlänningslagen många gånger är verkningslös. BO har också föreslagit att bestämmelser liknande dem som finns i föräldrabalken rörande hämtning av barn vid vårdnads- och umgängestvister bör införas i utlänningslagen. En sådan förändring skulle kunna innebära att man vid verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut av barn i högre grad lever upp till barnkonventionens intentioner. Barn bör ses som individer med egna rättigheter. Det är olyckligt att barn alltför sällan får komma till tals i asylprocessen.

36. Barnkonventionen (punkt 29)

av Bo Könberg (fp) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf605 yrkandena 10–12 samt avslår motionerna 2000/01:Sf6 yrkande 9 och 2000/01:Sf645 yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

Det är inte acceptabelt att familjer splittras i samband med verkställighet av avvisningsbeslut. Barnkonventionens viktigaste stadganden bör inarbetas i utlänningslagen på samma sätt som Genèvekonventionen inarbetats i lagen. Därmed skulle det bli svårare att fatta avvisningsbeslut med familjesplittring som följd och inga barn skulle behöva gömma sig. Barnombudsmannen har

vid en granskning funnit att det endast är ett fåtal barn som kommer till tals i asylprocessen. Hela processen bör därför i större utsträckning anpassas efter barnens behov. Syftet med att barnen hörs är att öka deras synlighet i familjen och att de inte skall betraktas som enbart ett bihang till föräldrarna. En alltför lång väntan på ett beslut skapar otrygghet och lidande. Inget barn skall behöva vänta mer än tre månader på att få sin ansökan prövad. Förbättrade riktlinjer för utbildning, handledning, i vilken miljö utredningen skall genomföras och hörande av barn bör utarbetas av Migrationsverket.

37. Barnkonventionen (punkt 29)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf6 yrkande 9 samt avslår motionerna 2000/01:Sf605 yrkandena 10–12 och 2000/01:Sf645 yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

Enligt barnkonventionens andra artikel, principen om icke-diskriminering, skall alla barn inom landet ha lika rättigheter. Tyvärr är så inte fallet. Barn som söker asyl, eller vars föräldrar söker asyl, och som inte är folkbokförda har sämre rätt till sociala förmåner, förskola och utbildning. Ett tydligt barnperspektiv måste utvecklas. Arbetet med detta bör följas upp och konkreta åtgärder vidtas för att förbättra de asylsökande barnens villkor.

38. Riktlinjer för god man för ensamkommande barn (punkt 31)

av Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf645 yrkande 23.

Ställningstagande

Det är av stor vikt att ett regelverk skapas för det uppdrag en god man utför beträffande ensamkommande barn. Nu saknas sådana riktlinjer och de gode männen arbetar på olika sätt med viss vägledning av gode mäns arbete med vuxna personer.

39. Gömda barn (punkt 32)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2000/01:Sf274 yrkande 11 och 2000/01:Sf616.

Ställningstagande

Barn är aldrig ansvariga och skyldiga till den situation de befinner sig i. Sverige har ett ansvar för att ge dem trygghet och en human behandling i vårt land. Gömda barn bör därför ges amnesti och få uppehållstillstånd i Sverige.

40. Stöd till återvandring och återvändande (punkt 34)

av Bo Könberg (fp) och Birgitta Carlsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 40. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf605 yrkande 29 och avslår motion 2000/01:Sf5 yrkande 9.

Ställningstagande

Stöd till återvandring för den som så önskar måste alltid vara ett viktigt inslag i en human flyktingpolitik. Det får dock inte vara så att konjunkturskäl används för att stimulera en ökad återvandring.

41. Begreppen återvandring och återvändande (punkt 35)

av Kerstin-Maria Stalin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf6 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Svenska myndigheter använder uttrycket återvandring när det rör personer som har uppehållstillstånd i Sverige men som väljer att flytta tillbaka till hemlandet. All annan flyttning tillbaka till hemlandet benämns återvändande oavsett om den är frivillig eller inte, dvs. även för personer som nekats asyl

eller uppehållstillstånd. Detta språkbruk bör uppmärksammas och begreppen definieras.

Migrationsverket har utvecklat former för att i samarbete med internationella organisationer och humanitära enskilda organisationer etablera integrerade program för dem som återvänder självmant. Stor aktsamhet krävs så att inte dessa program kommer att innehålla moment av övertalning eller hot. Det är också mycket viktigt att regeringen och berörda myndigheter väl känner till de förhållanden som de berörda personerna återvänder till.

42. Kriterier för utvisning på grund av brott (punkt 37)

av Gustaf von Essen, Cecilia Magnusson och Margareta Cederfelt (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Ju928 yrkandena 17–21 och avslår motion 2000/01:Sf614.

Ställningstagande

För såväl invandrare och flyktingar som svenska medborgare är det av vikt att det klart markeras att Sverige inte accepterar ett kriminellt beteende. Utvisning skall kunna ske oberoende av risk för fortsatt brottslig verksamhet, då en icke svensk medborgare döms för ett brott där fängelse i mer än sex månader ingår i straffskalan. Utvisning skall också kunna ske då en icke svensk medborgare döms andra gången för brott med fängelse i straffskalan. Dessutom skall utvisning kunna ske vid första tillfället då en icke svensk medborgare döms för ett brott med fängelse i straffskalan i det fall den aktuella domen är fängelse. Utvisningen skall (som i nuvarande lagstiftning) ske om det kan antas att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslig verksamhet här i landet eller att brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att utlänningen inte bör få stanna kvar. Utländska medborgare skall heller inte kunna undgå utvisning enbart på den grunden att han här haft ett kortvarigt förhållande med barn som följd.

43. Kriterier för utvisning på grund av brott (punkt 37)

av Sven-Erik Sjöstrand och Claes Stockhaus (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motion 2000/01:Sf614 samt avslår motion 2000/01:Ju928 yrkandena 17–21.

Ställningstagande

Möjligheten att utvisa personer på grund av att de dömts för brott måste finnas kvar. De kriterier som styr tillämpningen skiftar dock i hög grad och det föreligger heller inte en konsekvent praxis i dessa fall. Det innebär att det kan finnas ett moment av godtycke i lagtillämpningen. En översyn av lagstiftningen om utvisning på grund av brott bör därför ske, varvid anhörigas, och då främst barns, situation när en familj splittras särskilt skall beaktas. Denna översyn bör ta sin utgångspunkt i såväl den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter som barnkonventionen.

Särskilda yttranden

1. Asylsökande från Kosovo (punkt 10)

av Bo Könberg (fp), Rose-Marie Frebran (kd), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Claes Stockhaus (v) och Magda Ayoub (kd).

I samband med utskottsbehandlingen av betänkande 2000/01:SfU9 togs ett initiativ från Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Miljöpartiet syftande till att stoppa avvisningarna av flyktingar från Kosovo som erhållit tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige i samband med massflykten från Kosovo våren 1999.

Ett förslag om tillkännagivande att regeringen bör utnyttja bemyndigandet i utlänningslagen 2 kap. 14 § 2 och utfärda föreskrifter om förlängda tillfälliga uppehållstillstånd för de personer som erhållit tillfälligt uppehållstillstånd i Sverige i samband med massflykten från Kosovo våren 1999 och som finns kvar i landet avvisades av utskottet med knapp majoritet. Hade utskottets utslag blivit annorlunda hade syftet med Kristdemokraternas motion 2000/01:Sf645 yrkande 19 i huvudsak tillgodosetts.

2. Arbetskraftsinvandring m.m. (punkterna 11, 23 och 24)

av Margareta Cederfelt (m).

Sverige skall ha en öppen och generös invandringspolitik där alla som vill skapa sig en framtid är välkomna. Flyktingar bör erhålla en generös bedömning vid prövning där den enskildes rättssäkerhet står i centrum.

Alla som på egen hand kan försörja sig här i landet bör beviljas arbets- och uppehållstillstånd och regeringen bör lägga fram förslag om en fri arbetskraftsinvandring. Det amerikanska systemet med Green Card har inneburit att hundratusentals personer fått möjlighet till permanent uppehållstillstånd. Dessa personer har bidragit till landets utveckling genom sin kompetens och erfarenhet. Grunddragen i systemet bör anammas av Sverige.

Universitet och högskolor bör få möjlighet att på Migrationsverkets delegation bevilja temporära uppehållstillstånd för studenter och forskare. En sådan reform vore angelägen för att undvika onödig byråkrati vid utbyte av forskare och studenter.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2000/01:4

Regeringen har till riksdagen överlämnat skrivelse 2000/01:4 Migration och asylpolitik.

Följdmotioner

2000/01:Sf5 av Margit Gennser m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetskraftsinvandring.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges insatser för flyktingar mer än i dag skall koncentreras på förebyggande insatser och insatser i närområdena.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flyktingpolitiken skall vägledas av de principer som föreslås i motionen.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att missbruk av asylrätt skall leda till avslag på asylansökan eller till tillfälligt uppehållstillstånd vid skyddsbehov.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kriterier i den legala processen för utlänningsärenden.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. Dublinärenden.

7. Riksdagen begär att regeringen gör en översyn av gällande lagstiftning avseende flyktingsmuggling, i enlighet med vad som anförs i motionen.

8. Riksdagen beslutar att försörjningsansvar vid familjeåterförening utreds, i enlighet med vad som anförs i motionen.

9. Riksdagen begär att regeringen lägger förslag om mer aktiva åtgärder för att möjliggöra frivillig återvandring, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Sf6 av Kerstin-Maria Stalin (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målen för migrationspolitiken.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om befolkningsutvecklingen och behov av ökad invandring.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör uppmärksamma berörda myndigheter om behovet av att följa lagen för skyddsbehövande och skäl för asyl.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mottagandet.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om språkbruket ”återvandring, återvändande och återtagande”.

6. Riksdagen begär ett påpekande från regeringen till berörda myndigheter att ta reda på till vilka förhållanden den enskilde personen återvänder.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i EU-samarbete följa kraven på mänskliga rättigheter.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Dublinkonventionen.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att barnkonventionen följs, liksom att konkreta åtgärder vidtas.

2000/01:Sf7 av Bo Könberg och Johan Pehrson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att prioritera EU:s gemensamma flyktingpolitik högt under det svenska ordförandeskapet.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i nuläget lägga fram ett nationellt massflyktförslag som värnar den individuella asylrätten.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en gemensam europeisk flyktingpolitik.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot människosmuggling.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att aktivt verka för att korta listan över viseringspliktiga länder.

2000/01:Sf8 av Per Bill m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om amnesti för de i Sverige gömda flyktingarna.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla som kan försörja sig på egen hand borde beviljas uppehålls- och arbetstillstånd.

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag enligt vad i motionen anförs om fri arbetskraftsinvandring.

Motioner från allmänna motionstiden

2000/01:Sf274 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att alla gömda barn ges amnesti.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över asylprocessen och mottagandet för de ensamkommande barnen.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att de ensamkommande barnen i stället för tillfälligt uppehållstillstånd beviljas permanent uppehållstillstånd.

2000/01:Sf601 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring om att överklagandemöjligheten i asylärenden utformas så att reell likhet inför lagen gäller inom rättssystemet i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Sf602 av Rolf Gunnarsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om registrering av bärplockare.

2000/01:Sf603 av Sten Andersson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en begäran om redovisning av de totala kostnaderna och intäkterna för asyl- och flyktingpolitiken från 1985.

2000/01:Sf605 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en gemensam och human europeisk flykting- och asylpolitik.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åtgärder mot den omfattande människosmugglingen ej får användas som ett instrument för att ytterligare försvåra för människor på flykt att ta sig till Europa.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om svenskt initiativ till att fokusering för tullarbetet och gränskontrollen inom EU förskjuts mot säkerhet för människor.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om viseringspolitik för att hindra skyddsbehövande människor från att kunna söka asyl.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att den gemensamma EU-listan över viseringspliktiga länder görs allt kortare.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som ordförandeland i EU prioriterar att kraftigt höja den humanitära ambitionen i den gemensamma flykting- och asylpolitiken.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hålla isär migrationspolitik och asylrätt.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att asylansökningar skall prövas individuellt för den enskilde på hans eller hennes egna meriter.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pröva möjligheten att vidga flyktningbegreppet.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten för asylsökande barn att komma till tals i asylärenden.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inarbeta FN:s barnkonvention i utlänningslagen.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att anpassa asylprocessen efter barnens behov.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av skyddsregeln om övriga skyddsbehövande i 3 kap. 3 § punkt 3 utlänningslagen.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen för att ge flyktingstatus även åt personer som förföljs på grund av kön eller sexuell läggning.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omgående påbörja arbetet med utredningen om anhöriginvandring.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gemensamma minimiregler inom EU för rätt till familjeåterförening.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheterna till en modern politik för arbetskraftsinvandring.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en mer generös viseringspolitik för släktbesök.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en bedömning av vad som skall betraktas som en massflyktsituation bör ske från fall till fall och under inrådan av UNHCR.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillfälliga uppehållstillstånd.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i nuläget bör lägga fram ett nationellt massflyktförslag som värnar den internationella asylrätten.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fullständig tvåpartsprocess i asylärenden.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av Utlänningsnämndens bedömningsunderlag.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gömda flyktingar.

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förebygga och/eller undanröja orsaker till flykt och påtvingad migration.

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd i närområdet.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återvandring.

2000/01:Sf606 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kriterier för att avgöra vilken medlemsstat i EU som skall ha ansvaret att pröva en asylansökan, som en medborgare i tredje land har gett in i någon medlemsstat.

2000/01:Sf610 av Sten Andersson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framtida invandring.

2000/01:Sf614 av Alice Åström m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs, att en översyn bör göras av lagstiftningen om utvisning med anledning av brott.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs, att i den i yrkande 1 omnämnda översynen särskilt beakta anhörigas, och då främst barns, situation när en familj splittras.

2000/01:Sf615 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s användning av visumkrav.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om transportörsansvaret.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avveckling av systemet med Airline Liaison Officers.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör verka för omförhandlande av de s.k. återtagandeavtalen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i EU bör motsätta sig det franska förslaget till kriminalisering av flyktinggömmare m.fl.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen vid den pågående regeringskonferensen bör verka för att asylprotokollet avlägsnas ur fördraget.

2000/01:Sf616 av Per Lager m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla gömda barn bör ges amnesti.

2000/01:Sf618 av Göran Lindblad (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i

utlänningsförordningen som ger Migrationsverket rätt att delegera beviljande av temporära arbets- och uppehållstillstånd för universitet och högskolor i enlighet med vad som anförs i motionen.

2000/01:Sf619 av Maud Ekendahl och Hans Hjortzberg-Nordlund (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en viss arbetskraftsinvandring bör eftersträvas.

2000/01:Sf620 av Berndt Ekholm (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrade möjligheter att handlägga ansökan om anhöriginvandring utan att den sökande behöver lämna Sverige.

2000/01:Sf623 av Carina Hägg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utredning av hanteringen av tvångsåktenskap.

2000/01:Sf626 av Carin Lundberg (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn beträffande tillfällig arbetskraftsinvandring i samband med bärplockning.

2000/01:Sf627 av Hans Stenberg m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handläggningstiderna i flyktingärenden.

2000/01:Sf628 av Per Bill m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjliggöra en svensk motsvarighet till "Green Card".

2000/01:Sf630 av Berndt Ekholm och Agneta Brendt (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om inriktningen av den gemensamma europeiska asyl- och flyktingpolitiken.

2000/01:Sf639 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om främlingspass.

2000/01:Sf641 av Elisebeht Markström m.fl. (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagstiftning gällande människosmuggling.

2000/01:Sf642 av Lennart Klockare och Kristina Zakrisson (s) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen tillsammans med övriga nordiska länder och EU verkar för att bestämmelserna för resor till och från Ryssland förenklas.

2000/01:Sf644 av Gunilla Wahlén m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fackligt deltagande i prövning av arbetstillstånd inom bärbranschen.

2000/01:Sf645 av Magda Ayoub m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de villkor som gäller för inresa till länder inom Schengenområdet inte får utnyttjas som verktyg för att stänga asylsökande ute.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en gemensam strategi och fördelningsprincip bör utarbetas inom EU för stora och plötsliga flyktingströmmar.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Dublinkonventionens brister och att Sverige under EU-ordförandeskapet bör arbeta för att dessa undanröjs.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjlighet att få rättshjälp vid varje Dublinärende och att Sverige i större utsträckning bör behandla asylansökan med hänvisning till humanitära skäl.

6. Riksdagen beslutar att återinföra ”sista-länken”-bestämmelsen.

7. Riksdagen begär att regeringen ger tilläggsdirektiv till anhörigutredningen i enlighet med vad som anförs i motionen.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att visum inte skall vara ett instrument för att hålla asylsökande ute.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besöksvisum för anhöriga och närstående.

10. Riksdagen begär att regeringen ser över de olika rutinerna vid svenska ambassader avseende frågan om visum och ansökningsförfarandet.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en regelförenkling avseende referensblanketten.

13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en permanent verksamhet med jourbiträden i enlighet med vad som anförs i motionen.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medborgarvittnen.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anlita det av auktoriserade tolkar.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten för asylsökande kvinnor samt barn att få offentligt biträde eller tolk av samma kön.

17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till översyn av de språktester som Migrationsverket utför samt att regeringen i regleringsbrevet ålägger Migrationsverket att iaktta ett moratorium medan översynen pågår.

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om principen om att satsa på närområdet i flyktingsituationer.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förnya uppehållstillståndet med tolv månader för flyktingar från Kosovo.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genom en förordning ge den grupp av flyktingar från Kosovo, som varit i Sverige tre–fyra år, permanent uppehållstillstånd.

21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tillägg i utlänningslagen.

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att genomföra samtal även med asylsökande barn.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att skapa regelverk för det uppdrag god man utför åt ensamman flyktingbarn.

25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten att byta advokat eller tolk.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om psykologers och kurators intyg.

2000/01:A812 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att prövning om att få stanna i Sverige bör kunna genomföras utan dröjsmål för misshandlade kvinnor med utländskt medborgarskap som ingått äktenskap med en svensk man.

2000/01:Ju508 av Ola Karlsson och Ingvar Eriksson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvisningsbeslut skall verkställas efter det att de sammanlagda fängelsestraffen avtjänats.

2000/01:Ju724 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, s, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förföljelse på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet måste föras in under 2 § under flyktingbegreppet enligt Genèvekonventionen.

2000/01:Ju928 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att utvisning skall kunna ske när icke-svensk medborgare döms för ett brott med sex månaders fängelse i straffskalan.

18. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att utvisning skall kunna ske när icke-svensk medborgare för andra gången döms för brott med sex månaders fängelse i straffskalan oberoende av om den tidigare domen inneburit fängelse.

19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att utvisning skall kunna ske när icke-svensk medborgare döms första gången till fängelse.

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om när utvisning enligt ovan skall ske.

21. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att utvisning inte skall hindras enbart på grund av kortvariga förhållanden med barn som följd.

2000/01:K398 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken bör ges ökad tyngd i det svenska ordförandeskapsprogrammet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utnyttja ordförandeskapet till att kraftigt höja den humanitära ambitionen i EU:s gemensamma flyktingpolitik.

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en gemensam europeisk asyl- och flyktingpolitik.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att listan över viseringspliktiga länder görs allt kortare.

2000/01:K402 av Lars Leijonborg (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska behandlingen av asylsökande judar från den tidigare Sovjetunionen måste utredas och omprövas.

2000/01:L459 av Ana Maria Narti m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den svenska flyktingpolitiken rörande förföljda homo- och bisexuella.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen.

2000/01:So450 av Matz Hammarström m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utlänningslagen.

2000/01:U217 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flyktingfrågor måste sättas högt upp på den internationella dagordning och bryta den nedåtgående trenden vad gäller politisk vilja att bistå människor i flykt.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara pådrivande inom EU, FN och andra internationella forum för att öka de finansiella bidragen för hjälp till flyktingar.

2000/01:U511 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Schengenavtalet.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att återföra asylpolitiken till nationell nivå.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva att alla förslag som innebär en mer restriktiv asyl- och invandringspolitik stoppas.

2000/01:U512 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom EU verka för en gemensam asylpolitik.

2000/01:U513 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en gemensam invandrings- och flyktingpolitik inom EU.

2000/01:U622 av Lars Ohly m.fl. (v) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att svenska myndigheter måste beakta faran för hedersmord vid behandling av asylärenden, där kvinnor söker uppehållstillstånd i Sverige.

2000/01:U636 av andre vice talman Eva Zetterberg m.fl. (v, s, m, kd, c, fp, mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen beaktar de händelser i Iran sedan våren 2000 som inneburit en kraftig försämring när det gäller mänskliga rättigheter, vid behandlingen av iranska flyktingars möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige.

2000/01:U661 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över Utlänningsnämndens bedömningsunderlag som beskriver flyktingars situation i deras ursprungsländer.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i flyktinglagstiftningen bör vidga tolkningen av flyktingbegreppet enligt Genèvekonventionen till att omfatta även förföljelse på grund av en persons sexuella läggning eller könsidentitet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör arbeta för att förföljelse på grund av kön eller könsidentitet bör tolkas in enligt Genèvekonventionens flyktingbegrepp på samma sätt i alla EU:s medlemsländer.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige även bör verka för ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen om detta skydd.

6. Riksdagen begär att regeringen ger i uppdrag åt Migrationsverket att göra en särskild studie över tillämpningen av 3 kap. 3 § p. 3 såvitt avser förföljelse på grund av homosexualitet.